

6.4.2004

RATA TIEDOTTA -TIEDOTE 2/2004
Katsaus valvottavien taloudelliseen tilaan 1.7.-31.12.2003

SISÄLLYSLUETTELO

RAHOITUSMARKKINOIDEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ VUONNA 2003

Maailmantalouden kehitystä varjostivat vuoden 2003 ensimmäisellä puoliskolla useat epävarmuustekijät, kuten Irakin sota ja SARS-epidemia. Talouskasvu piristyi kuitenkin huomattavasti alkusyksyn jälkeen lähinnä Yhdysvaltojen talousnäkyvien kohentumisen ansiosta. Odotukset talouskasvun kiihtymisestä vahvistuivat myös euroalueella ja Suomessa. Sekä rahamarkkinakorot että joukkolainojen korot alkoivat vuoden 2003 alun laskun jälkeen nousta. Korkojen odotetaan pysyvän vuonna 2004 edellisvuotisella tasolla ja nousevan vuosina 2005–2006. Valuuttamarkkinoilla euro vahvistui suhteessa dollariin huomattavasti vuonna 2003.

VALVOTTAVIEN TULEVAISUUDENNÄKYMÄT MYÖNTEISIÄ

Pankkien kannattavuus on hyvä ja vakavaraisuus vahva. Sijoituspalveluyritysten kannattavuuden pohja on saavutettu, ja markkinoiden toipumisen myötä toimialan tilanne helpottunee. Valvottavien tulevaisuudennäkymät ovat myönteiset, mikäli talouskasvu toteutuu ennusteiden mukaisesti.

OSAKEMARKKINOIDEN LASKUSUHDANNE TAITTUNUT

Osakemarkkinoilla on näkynyt merkkejä suhdanteen kääntymisestä. Hinnat ovat nousseet ja kaupankäyntivolyymit kasvaneet. Markkinoilla vallitsevat odotukset ovat varovaisen myönteiset.

RAHASTOSÄÄSTÄMISEN SUOSIO KASVANUT

Rahastosäästäminen on edelleen kasvattanut osuuttaan kotitalouksien säästövaroista. Sijoitusrahastojen pääomat kasvoivat huomattavan paljon vuonna 2003, ja rahastopääomien kokonaismäärä oli jo yksi kolmasosa pankkitalletusten kokonaismäärään verrattuna.

JOUKKOLAINOJEN TUOTOT KÄÄNTYIVÄT NOUSUUN VUODEN 2003 LOPPUPUOLISKOLLA

Vuoden 2003 loppupuoliskolla sijoituksia alettiin siirtää korkotuotteista osakkeisiin. Parantuneet talousluvut ja osakemarkkinoiden elpyminen muuttivat sijoituskäyttäytymistä. Osakekurssien ei katsottu enää olevan liian korkealla talouskasvuodotuksiin nähden. Korkosijoitusten suosion lasku näkyi mm. viitelainatuottojen nousuna.

RAHALAITOSTEN LAINAKANTA KASVAA EDELLEEN VOIMAKKAASTI

Rahalaitosten lainakannan kasvu on kiihtynyt. Voimakkaimmin kasvaa asuntolainakanta, jonka vuosikasvu oli tammikuun lopussa 15,6 %. Alhainen korkotaso on ylläpitänyt kotitalouksien luotonottohalukkuutta.

PANKKIEN KANNATTAVUUS LÄHES VUODEN 2002 TASOLLA

Pankkien kannattavuus säilyi vuonna 2003 lähes vertailukauden eli vuoden 2002 tasolla. Tuotot supistuivat rahoituskatteiden pienennyttyä korkomarginaalien supistumisen takia. Pankit onnistuivat kuitenkin vähentämään kulujaan, minkä johdosta niiden kustannustehokkuus heikkeni enää vain hieman. Luotto- ja takaustappioiden vaikutus tulokseen oli erittäin vähäinen.

PANKKISEKTORIN VAKAVARAISUUS VAHVISTUI

Pankkisektorin vakavaraisuus oli joulukuun lopussa 18,9 %. Nordean juridisen rakenteen muutos kohensi pankkisektorin vakavaraisuussuhdelukuja.

6.4.2004

SIJOITUSPALVELUYRITYSTEN TUOTTOJEN LASKU PYSÄHTYI

Sijoituspalveluyritysten tuotot ja liikevoitto ovat laskeneet kolmen vuoden ajan. Vuoden 2003 loppupuolella tapahtui käänne parempaan ja tuottojen lasku pysähtyi. Myös omaisuudenhoidossa olevat varat kasvoivat.

JÄRJESTÄMÄTTÖMÄT SAAMISET JA LUOTTOTAPPIOT VÄHÄISET

Järjestämättömät saamiset ovat edelleen vähäisiä. Palautukset aiemmin kirjatuista luottotappioista ja luottotappiovarauksista olivat suuremmat kuin kirjatut luottotappiot ja luottotappiovaraukset.

PANKKIEN MAKSUVALMIUS PARANI

Talletuspankkien yhteenlaskettu rahoitusali jäämä muuttui vuoden 2003 aikana ylijäämäksi. Kasvanutta antolainausta rahoitettiin pääasiassa talletuksilla.

PANKKIEN TULORISKI SUHTEESSA RAHOITUSKATTEeseen KASVANUT

Rahoitustarkastuksen arvion mukaan korkotason puolen prosenttiyksikön nousu kasvattaisi pankkien korkokatetta 7,3 % vuoden 2004 loppuun mennessä. Samalla korkojen nousun aiheuttama joukko-velkakirjojen arvojen lasku pienentäisi osittain rahoituskatteen kasvusta johtuvaa liikevoiton kasvua.

MITÄ OVAT LUOTTORISKI, RAHOITUSRISKI JA KORKORISKI?

6.4.2004

RAHOITUSMARKKINOIDEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ VUONNA 2003¹

USA:N TALOUS KASVUSSA, MUTTA VAJEET JA TYÖTTÖMYYSKEHITYS PITÄVÄT YLLÄ EPÄVARMUUTTA

Yhdysvaltain talouskasvu kiihtyi selvästi vuoden 2003 loppua kohti ja ylsi koko vuonna noin kolmeen prosenttiin. Kasvu oli kulutuspainotteista ja johtui lähinnä alhaisista koroista sekä veronkevennysten aiheuttamasta ostovoiman lisääntymisestä. Myös osakekurssien nousu lisäsi kuluttajien luottamusta tulevaisuuteen ja vahvisti kulutuskysyntää. Teollisuustuotanto kasvoi kesäkuusta lähtien, ja merkittävimmät teollisuuden luottamusta kuvaavat indeksit nousivat selvästi vuoden lopulla, joskin ne notkahtivat hieman vuoden 2004 alussa.

Yritysten investointihalukkuus oli orastavasta kasvusta huolimatta Yhdysvalloissa edelleen vähäistä, mikä johtui kapasiteetin alhaisesta käyttöasteesta. Investoinnit informaatio- ja viestintäteknologiaan lisääntyivät, mutta kone- ja laiteinvestointien elpymistä odotetaan yhä. Myös asuinrakentaminen lisääntyi. Investointien odotetaan kasvavan voimakkaammin lähivuosina. Yhdysvaltain kilpailukyky säilyi hyvänä: dollari heikkeni, tuottavuuden kasvu kohentui, ja yksikkötyökustannukset supistuivat. Tämä ei kuitenkaan kasvattanut Yhdysvaltain vientiä merkittävästi. Viennin määrän odotetaan kuitenkin kasvavan heikon dollarin vauhdittamana.

Kasvun odotetaan kiihtyvän vuonna 2004 noin 4,3 prosenttiin ja hidastuvan vajaan kolmeen prosenttiin vuosina 2005–2006. Suurimmat riskit Yhdysvaltain talouskasvun jatkumisen kannalta ovat työllisyyden kehitys, kotitalouksien velkaantuneisuus sekä vaihtotaseen ja valtiontalouden mittavat vajeet. Tarjolla olevien työpaikkojen määrä lisääntyi vuoden loppua kohden, ja työttömyysaste alkoi lievästi laskea. Työpaikkoja syntyi kuitenkin toivottua hitaammin. Kotitalouksien velan määrä käytettävissä olevista tuloista oli teollisuusmaiden suurin. Vuoden mittaan syntyneet ulkomaankaupan ja valtiontalouden vajeet heikensivät dollaria ja nostivat korkotasoa.

EUROALUEEN TALOUSKASVU EDELLEEN VAIMEAA

Euroalueen talous kasvoi vain noin puoli prosenttia vuonna 2003. Vähäisiä vahvistumisen merkkejä nähtiin toisen vuosipuoliskon aikana. Talouden maltillinen kohentuminen näkyi kuluttaja- ja yrityskyselyihin perustuvissa indikaattoreissa. Kuluttajien luottamus alkoi kasvaa vuoden 2003 alkupuolella, ja kasvu on jatkunut tähän asti. Historiallisesti kuluttajien luottamus on kuitenkin edelleen heikkoa. Sen sijaan selvempää kohentumista oli nähtävissä liike-elämän indikaattoreissa. Euroalueen talouskasvun odotetaan piristyvän kuluvana vuonna noin 1,4 prosenttiin ja kahtena seuraavana vuonna noin 2,3 prosenttiin.

Yksityinen kulutus kasvoi vaimeasti vuonna 2003. Kahden viime vuoden aikana yksityinen kulutus on kasvanut reilun prosentin vauhtia, kun pidemmän aikavälin keskiarvo on ollut noin kaksi prosenttia. Yksityisellä kulutuksella on suuri merkitys talouskasvun kannalta, koska sen osuus euroalueen bruttokansantuotteesta on lähes 60 %. Luottamuksen lievä paraneminen ja reaalityulojen kasvu tukevat yksityistä kulutusta, mutta toisaalta heikko työllisyystilanne pitää säästämistä yllä. Työttömyys pysyikin euroalueella varsin korkeana, vajaan 9 prosentissa vuonna 2003.

SUOMEN TALOUS MYÖTÄILI KANSAINVÄLISTÄ KEHITYSTÄ

Suomen bruttokansantuotteen kasvu oli vuoden 2003 alussa odotetusti vaisua, koska maailmantalouden heikkous supisti vientiä ja investoinnit vähenivät. Vuoden toisella puoliskolla kasvu nopeutui hieman ja bruttokansantuote kasvoi 1,9 % koko vuonna. BKT:n odotetaan kasvavan kahden seuraavan vuoden aikana 2,6 % vuodessa. Suomen talouden odotetaan siis kasvavan nopeammin kuin muun euroalueen talouden. Vientihinnat laskivat selvästi vuoden 2003 aikana, ja samanaikaisesti vienti pysyi heikkona. Viennin odotetaan kuitenkin kasvavan noin 5 % vuonna 2004 ja noin 6 % kahtena seuraavana vuonna. Myös yritysten investoinnit olivat vuonna 2003 varovaisia; lähinnä ne olivat tuotantoa ylläpitäviä, eivät kapasiteetin lisäämiseen tähtääviä. Investointien odotetaan supistuvan vielä tänä vuonna noin 0,5 % mutta alkavan kasvaa vuodesta 2005 eteenpäin.

Vaikka talouskasvu nopeutui loppuvuodesta, työllisyys supistui hieman. Työttömyys ei kuitenkaan kasvanut, sillä työvoimaa siirtyi työmarkkinoilta mm. opiskelijoiksi. Vuonna 2003 työttömyysaste oli 9 %. Yksityisellä sektorilla työvoiman kysyntää rajoittivat tuotteiden huono menekki ja reaalityulojen odotettua suurempi nousu. Työttömyyden arvioidaan pysyvän vuonna 2004 ennallaan ja laskevan seuraavana vuonna noin 8,8 prosenttiin.

¹ Ennusteet ja odotukset perustuvat Suomen Pankin ennusteisiin, jotka on julkaistu Euron & talouden numerossa 1/2004.

6.4.2004

Kotitalouksien luottamus omaan talouteensa säilyi hyvänä vuonna 2003, mikä tuki yksityistä kulutusta. Kotitalouksien luottamus koheni edelleen ennätystasolle maaliskuussa 2004. Asuntojen kysyntä jatkui vahvana vuonna 2003 alhaisen korkotason, vakaan tulokehityksen ja pankkien luottokorkokilpailun tukemana. Asuntojen hintojen nousu hidastui vain hieman vuodesta 2002. Asuntojen hintojen arvioidaan nousevan vuonna 2004 noin 6 %. Kotitalouksien velkaantumisaste nousi hieman vuonna 2003, ja velkaantumisen arvioidaan jatkuvan edelleen kolmen seuraavan vuoden aikana.

Teollisuustuotanto kehittyi vaatimattomasti, mikä johtui pitkälti viennin ongelmista. Elektroniikkateollisuuden tuotanto vaihteli edelleen huomattavasti, mikä heilutti myös koko teollisuustuotannon lukuja. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton suhdannebarometrin mukaan teollisuusyritysten suhdannekuva on parantunut hieman syksystä lähtien. Toimialojen välillä on kuitenkin merkittäviä eroja.

Yritysten luotonotto kasvoi reilut 7 % vuonna 2003. Yritysten velkaantumisaste on kuitenkin huomattavasti alhaisempi kuin 1990-luvun alussa. Suomen Pankkiyhdistyksen pankkibarometrin mukaan pankeissa uskotaan yritysluottojen määrän kasvavan edelleen lähitulevaisuudessa. Pankkien luottoriskien odotetaan jatkossakin pysyvän vähäisinä. Konkursseja haettiin vuonna 2003 hieman vähemmän kuin vuotta aiemmin.

PITKÄT RAHAMARKKINAKOROT LASKUUN ALKUVUONNA

Rahamarkkinakorkojen kehitys oli epäyhtenäistä vuonna 2003. Lyhyet rahamarkkinakorot olivat vielä alkuvuonna pitkiä rahamarkkinakorkoja korkeammat. Kesäkuuhun asti sekä lyhyet että pitkät rahamarkkinakorot laskivat tasaisesti. Suotuisien talousnäkömyönteisten ansiosta lasku pysähtyi toisella vuosipuoliskolla. Lyhyet rahamarkkinakorot pysyivät loppuvuoden lähes muuttumattomina, mutta pitkät rahamarkkinakorot alkoivat nousta. Rahamarkkinakorkojen tuottokäyrä muuttui positiiviseksi elokuussa.

Pitkien rahamarkkinakorkojen nousu päättyi joulukuun alussa, ja sen jälkeen laskua on jatkunut kolme kuukautta. Rahamarkkinakorkojen tuottokäyrä on loiventunut maaliskuun alkuun mennessä 11 korkopisteeseen joulukuun huippuarvosta, 35 korkopisteestä. Tähän on syynä markkinoiden arviot ohjauksokorkojen jäämisestä alhaisiksi odotettua pidemmäksi aikaa. Kehitys oli samankaltaista sekä Yhdysvalloissa että euroalueella. Korkojen odotetaan pysyvän alhaisina vuonna 2004, mutta alkavan sen jälkeen nousta. Vuonna 2005 kolmen kuukauden euriborkoron odotetaan olevan noin 3,0 % ja vuonna 2006 vastaavasti 3,6 %.

Inflaatiopaineiden hellitettyä Euroopan keskuspankki laski ohjauksokorkoaan kahdesti vuoden 2003 aikana. Maaliskuun alussa ohjauksokorkoa laskettiin 25 korkopistettä eli 2,50 prosenttiin ja kesäkuussa 50 korkopistettä. Tämän jälkeen ohjauksokorko on pysynyt 2,00 prosentissa.

JOUKKOLAINOJEN KOROT VAIHDELLEET ALKUVUONNA

Myös pitkien joukkolainojen korkokehitys oli kaksijakoista sekä euroalueella että Yhdysvalloissa vuonna 2003. Alkuvuonna 10 vuoden joukkolainojen korot laskivat lukuun ottamatta maaliskuuhun lyhyttä nousuvaihetta. Kesäkuusta lähtien pitkät korot nousivat maailmantalouden kasvun osoittettua kiihtymisen merkkejä. Kolmen viime kuukauden aikana joukkolainojen korot ovat heilahdelleet voimakkaasti ja tuotot ovat laskeneet. Tähän ovat olleet syynä markkinaosapuolten rahapolitiikkaa koskevien odotusten muuttuminen ja aiempaa varovaisemmat odotukset talouskasvusta.

EURO VAHVISTUMINEN DOLLARIIN NÄHDEN LOPPUI VUODEN 2004 ALKUPUOLELLA

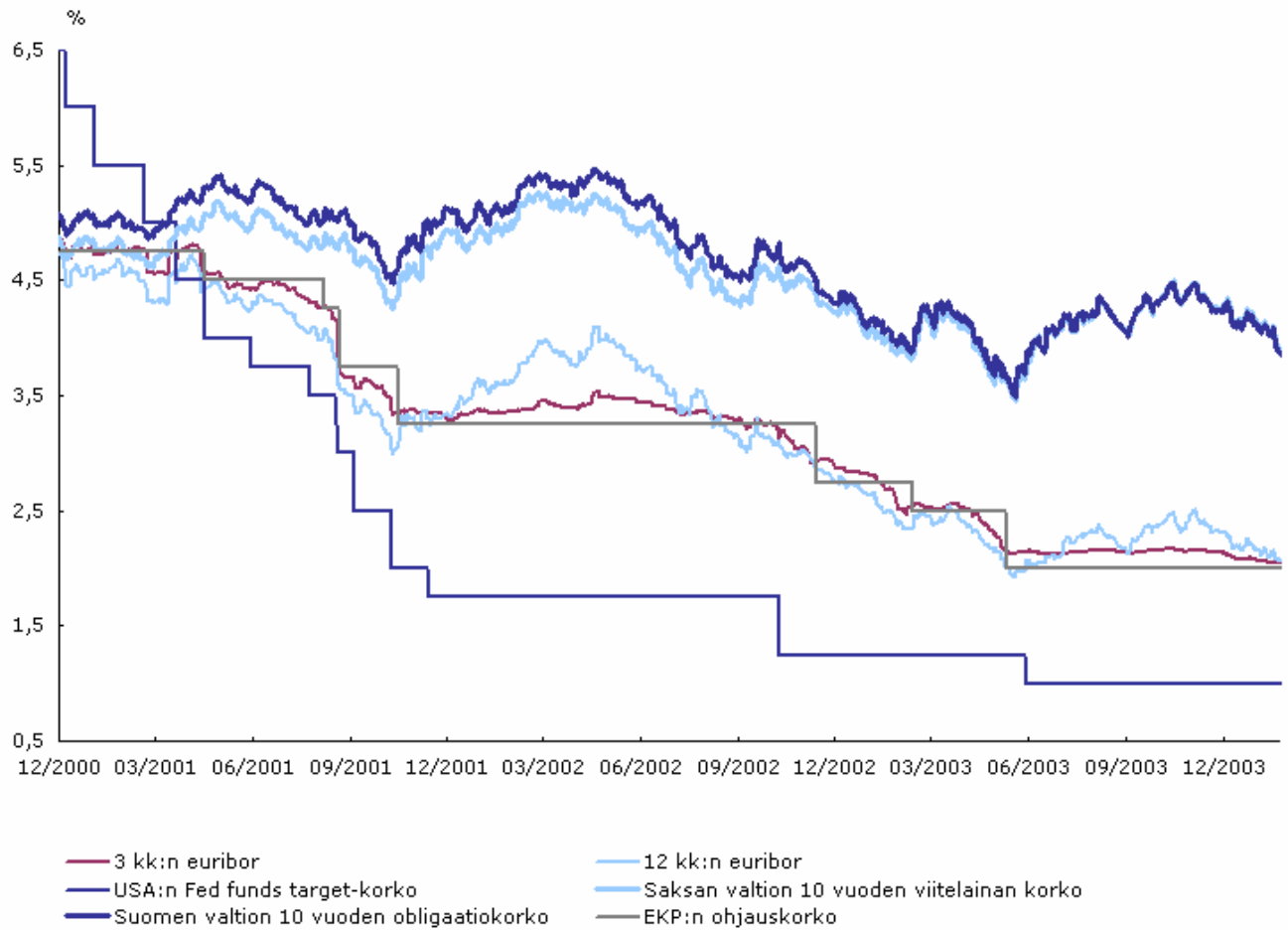
Vuoden 2003 aikana euro vahvistui noin 20 % suhteessa dollariin. Tähän vaikutti markkinoiden hermostuminen Yhdysvaltojen paisuviin valtiontalouden ja ulkomaankaupan alijäämiin. Vahva euro heikensi euroalueen yritysten hintakilpailukykyä amerikkalaisiin yrityksiin nähden. Alkuvuonna 2004 euro on hieman heikentynyt dollariin nähden Yhdysvaltain myönteisten talousnäkömyönteisten vuoksi. Euron dollarikurssin odotetaan olevan kuluvana sekä kahtena seuraavana vuonna 1,24. Erityisesti loppuvuonna 2003 euro vahvistui myös suhteessa jeniin Japanin myönteistä talousnäkömyönteistä huolimatta. Kurssikehitys on jatkunut vaihtelevana vuoden 2004 alussa.

Lisätietoja antaa
rahoitusanalytikko Jukka Hemmi, puhelin (09) 183 5251.

6.4.2004

Rahoitusmarkkinoiden korkokehitys, 29.12.2001-21.02.2004

Lähde: Rahoitustarkastus.

6.4.2004

VALVOTTAVIEN TULEVAISUUDENNÄKYMÄT MYÖNTEISIÄ

Suomalaiset pankit kestivät hyvin hitaan talouskasvun kauden. Pankkisektorin kannattavuus säilyi hyvänä ja vakaaraisuus vahvana. Laskusuhdanteesta huolimatta pankkien luottotappiot pysyivät erittäin pieninä. Alhainen korkotaso helpotti osaltaan luottojen takaisinmaksua, mutta toisaalta söi pankkien rahoituskatteita. Pankkien osakesalkut ovat nykyisin varsin vaatimattomia, mutta osakekurssien heilahtelut välittyivät rahoitusryhmittymiin henkivakuutusyhtiöiden osakeomistusten kautta. Siten osakekurssien nousu vuonna 2003 paransi rahoitusryhmittymien kannattavuutta. Sen sijaan kaikki sijoituspalveluyritykset eivät vielä ehtineet toipua vaikeasta markkinatilanteesta. Toimialalla oli edelleen vaikeuksia, mutta markkinoiden toipumisen myötä alan tilanne helpottunee.

RAHASTOSÄÄSTÄMISEN SUOSIO KASVANUT

Säästämistuotteista erityisesti rahastosäästäminen on kasvattanut suosiotaan. Sijoitusrahastotoiminta kasvaa myös sijoitussidonnaisten vakuutus tuotteiden suosion voimistuessa, koska osa vakuutus tuotteisiin sijoitetuista varoista kanavoituu sijoitusrahastoihin. Pankkeihin sidoksissa olevat sijoitusrahastot ovat kasvattaneet kokonaisuutena hie man markkinaosuuttaan.

KILPAILU SUPISTANUT ASUNTOLUOTTOJEN MARGINAALIA

Pankkien luotonanto kasvoi viime vuonna voimakkaasti. Euroopan tasolla alhaiset asuntoluottojen korot, kotitalouksien vahva luottamus omaan talouteen ja reaalitylojen kasvu ovat lisänneet erityisesti asuntoluottojen kysyntää. Pankkien välinen kilpailu asuntoluotoista on kaventanut asuntoluottojen marginaalit vakausrakennemuutoksesta jo liian kapeiksi. Pitkät laina-ajat ja lainojen sitominen lyhyisiin markkinakorkoihin antavat kotitalouksille myös aihetta tarkkaan harkintaan lainanotossa.

RAHOITUSSEKTORI HYÖTYY TALOUDEN MAHDOLLISESTA ELPYMISESTÄ

Valvottavien toimintaympäristön kehitys näyttää vuoden 2004 alussa valoisammalta kuin vuosi sitten. Sekä Yhdysvaltain että euroalueen taloudet ovat osoittaneet piristymisen merkkejä. Myös Suomen talous on kasvu-uralla. Osakekurssien nousu tukee osaltaan käsitystä suhdannekäänteestä. Rahoitussektori hyötty luonnollisesti talouden elpymisestä, koska noususuhdanteen aikana asiakkaiden velanhoitokyky paranee ja rahoituspalveluiden kysyntä kasvaa. Valvottavien tulevaisuudennäkymiä voidaan pitää myönteisinä, jos talous kehittyy ennustetulla suotuisalla tavalla.

Euroopan keskuspankin² mukaan EU-alueen pankkien kannattavuus on yleisesti ottaen tyydyttävä. Tulevaisuudessa tärkein tekijä pankkien kannattavuuden kannalta on talouden elpyminen. Odotettu asteittainen talouden aktiivisuuden kasvu vahvistaa myös EU-alueen pankkisektorin tilaa. Jos kustannusten hillitseminen lisäksi jatkuu, se tukee pankkisektorin vakautta keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Parin viime vuoden aikana EU-alueella ja erityisesti Saksan pankkijärjestelmässä on tehty rakenneuudistuksia. Pankit ovat supistaneet konttoreiden ja henkilökunnan määrää, minkä ansiosta niiden kustannustehokkuus on parantunut selvästi.

Talouden odotettua hitaampi kasvu vaikuttaisi pankkien tärkeisiin vähittäispankkitoiminnan tuottolähteisiin. Pankkien luottosalkkujen laatua ei pidetä tällä hetkellä erityisen ongelmallisena EU-alueella, mutta asuntoluottojen nopeaan kasvuun eräissä maissa katsotaan silti sisältyvän riskiä. Lisäksi joillakin toimialoilla luottoriski on kasvanut. EKP:n mukaan keskipitkällä aikavälillä EU:n pankkisektorin vakautta ei kuitenkaan pidetä uhattuna.

Lisätietoja antaa
toimistopäällikkö Jaana Rantama, puhelin (09) 183 5281.

² European Central Bank; EU banking sector stability, November 2003.

6.4.2004

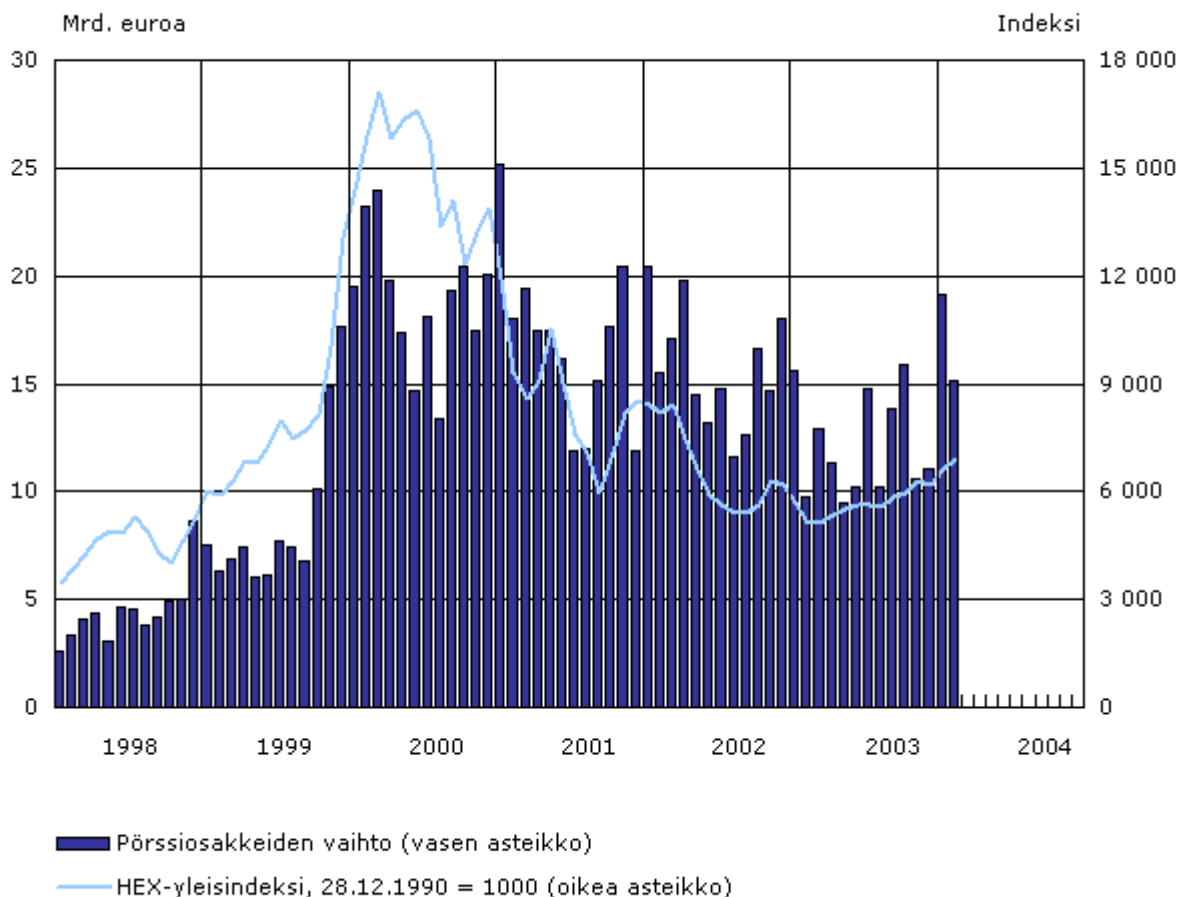
OSAKEMARKKINOIDEN LASKUSUHDANNE TAITTUNUT

Kolme vuotta kestänyt osakemarkkinoiden alavireisyys näyttäisi päättyneen. Osakemarkkinat alkoivat elpyä Euroopassa keväällä 2003. Markkinat ovat reagoineet yritysten parantuneisiin tuloksiin ja saneerausten myötä kohentuneeseen tehokkuuteen. Talouden elpymisestä kertoo myös yrityskonkurssien väheneminen.

Mutta myös päinvastaisia odotuksia on ilmassa. Markkinoilla epäillään, että Euroopan talouden kasvu ei ole vielä käynnistynyt. Viime aikoina julkistetut taloudelliset indikaattorit ovat osoittaneet heikompaa taloudellista kasvua Euroopassa kuin USA:ssa tai Aasiassa. Euroalueen BKT:n kasvu jäi vuonna 2003 alle yhden prosentin. Talousnusteiden yleisin käsitys kuitenkin on, että euroalueen talouden elpyminen on alkanut, joskin tahti on verkkainen.

Euroopan osakemarkkinoilla on toistaiseksi nähty merkkejä suhdanteen kääntymisestä. Sekä Suomessa että muualla Euroopassa osakkeiden hinnat ovat nousseet ja myös kaupankäyntivolyymit ovat kasvaneet. Hinnat ovat nousseet samalle tasolle kuin vuoden 2002 puolessavälissä. Myös osakkeiden hintojen volatiliteetin pieneneminen tukee käsitystä suhdanteen kääntymisestä. Noususuhdanteessa volatiliteetti yleensä pienenee, kun sijoittajat ovat yksimielisiä suunnasta. Volatiliteetit olivat korkeita vielä vuosi sitten, kun osakemarkkinoilla haettiin taantumun pohjaa.

Pörssiosakkeiden vaihto

Lähde: HEX.

Koska markkinoiden elpyminen oli vuonna 2003 vasta alkuvaiheessa, osakeantaja ei vielä tarjottu laajemmalle yleisölle, vaan kaikki osakeannit olivat suunnattuja anteja. Osakkeiden ja osakerahastojen suosio on kuitenkin kasvussa. Markkina-analyyseihin mukaan osakeindekseistä lasketut tuotot ylittivät vuonna 2003 pitkistä koroista saadut tuotot ensimmäisen kerran kolmeen vuoteen.

6.4.2004

Hallituksen ehdotuksen osinkotulojen verotuksen kiristämisestä on pelätty vähentävän osakesäästämisen suosiota. Toisaalta ns. Siva-työryhmän esitys, jolla pyritään edistämään pitkäaikaissäästämistä, voisi toteutuessaan vaikuttaa myönteisesti suoriin osakesijoituksiin.

Valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettivat toukokuussa 2002 ns. Siva-työryhmän pohtimaan pitkäaikaissäästämistä. Työryhmä julkisti muistionsa joulukuussa 2003. Pitkäaikaissäästämistä tulisi työryhmän mukaan edistää säilyttämällä vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen liittyvä verokannuste ja lisäämällä kilpailua pitkäaikaissäästämiseen soveltuvien tuotteiden tarjonnassa. Vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen liittyvä veroetu laajennettaisiin koskemaan sijoitusrahasto-osuuksia, suoria osake- ja joukkolainasijoituksia sekä pankkitalletuksia. Vähimmäissäästöaika olisi 5 vuotta, ja eläkesäästöt olisivat nostettavissa sovitun eläkeiän täytyessä. Tavoitteena on, että kaikki sijoitusmuodot saisivat saman verokohtelun. Eläkesäästäjillä olisi myös oikeus vaihtaa säästöaikana sekä säästökohdetta että palveluntarjoajaa.

Pitkäaikaiseen säästämiseen liittyvä muutosesitys vaikuttaisi arvopaperimarkkinasäästämisen houkuttelevuuteen omalta osaltaan, joskin jo nyt vapaaehtoiset eläkevakuutukset ovat ohjautuneet henkivakuutusyhtiöiden sijoituksina arvopaperimarkkinoille. Suurempi merkitys arvopaperimarkkinasäästämisen kasvulle on kuitenkin väestön ikääntymisellä, varallisuuden kasvulla ja koulutustason nousulla. Myös huoli eläketurvasta lisää omaehtoista säästämistä vanhuuden varalle.

Lisätietoja antaa
rahoitusanalyytikko Sirpa Joutsjoki, puhelin (09) 183 5205.

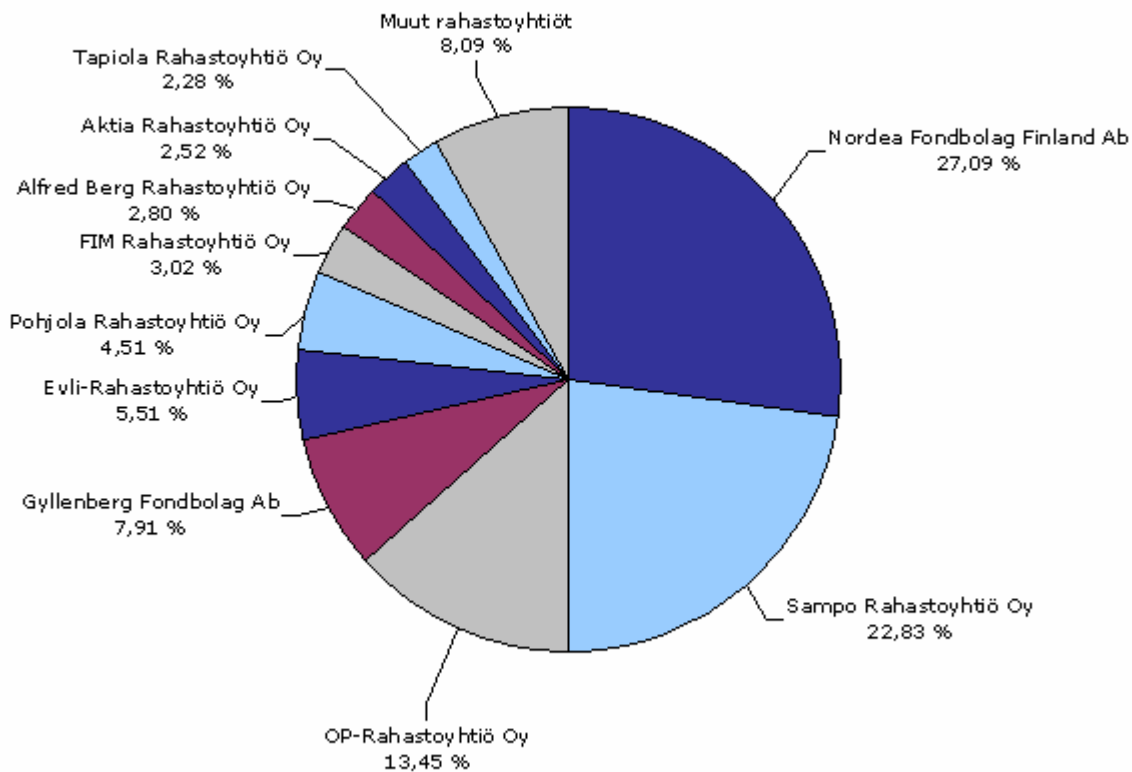

6.4.2004

RAHASTOSÄÄSTÄMISEN SUOSIO KASVANUT

Rahastojen pääomat olivat vuoden 2003 lopussa 23 mrd. euroa³. Vuoden aikana pääomien kokonaismäärä kasvoi peräti 40 %. Pääomien kasvusta nettomerkinnot⁴ olivat noin 5 mrd. euroa ja arvonnousu oli noin 2 mrd. euroa. Rahoitustarkastuksen valvonnassa oli vuoden lopussa 26 rahastoyhtiötä ja 362 sijoitusrahastoa. Pankkien rahastoyhtiöt olivat suurimpia. Kolmen suurimman rahastoyhtiön (Nordea Fondbolag Finland Ab, Sampo Rahastoyhtiö Oy ja OP-Rahastoyhtiö Oy) markkinaosuus kattoi yli 60 % sijoitusrahastojen pääomista.

Rahastoyhtiöiden markkinaosuudet hallinnoitavien sijoitusrahastojen pääomien mukaan 28.2.2004

Lähde: Rahastoyhtiöiden kuukausiraportit Rahoitustarkastukselle.

³ Rahoitustarkastuksen valvonnassa olevat sijoitusrahastot. Rahoitustarkastuksen valvonnassa olevien rahastojen pääomien määrä on suurempi kuin Suomen sijoitusrahastoyhdistyksen jäsenrahastojen.

⁴ Nettomerkinnotjen määrällä tarkoitetaan rahastoihin tehtyjen merkintöjen ja lunastusten erotusta.

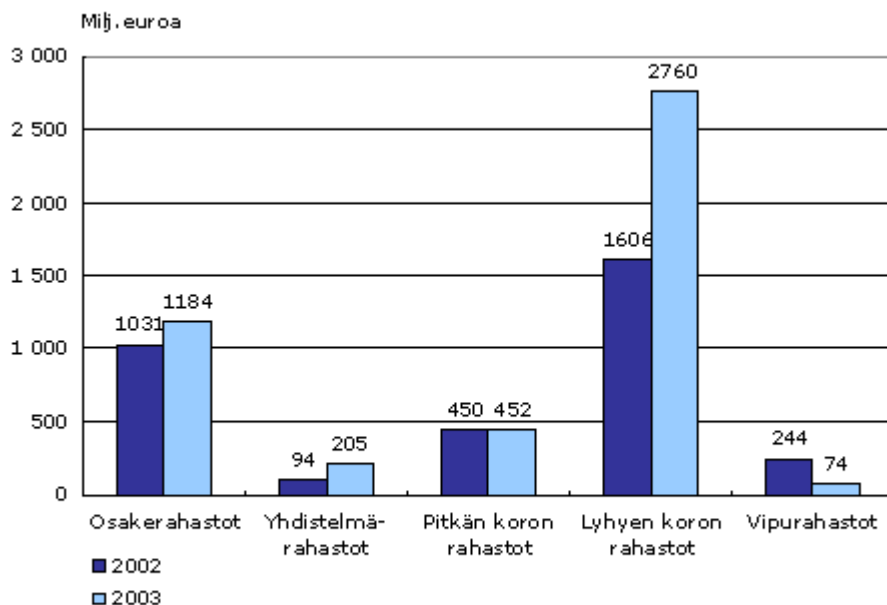

6.4.2004

LYHYEN KORON RAHASTOT KASVANEET ENNÄTYKSELLISEN PALJON

Kuten edellisenäkin vuonna suosituimpia rahastotyyppinä olivat lyhyen koron rahastot. Nettomerkintöjen määrä lyhyen koron rahastoihin oli huomattavan suuri muihin rahastotyypeihin verrattuna, yli kaksinkertainen esimerkiksi osakerahastojen nettomerkintöihin verrattuna.

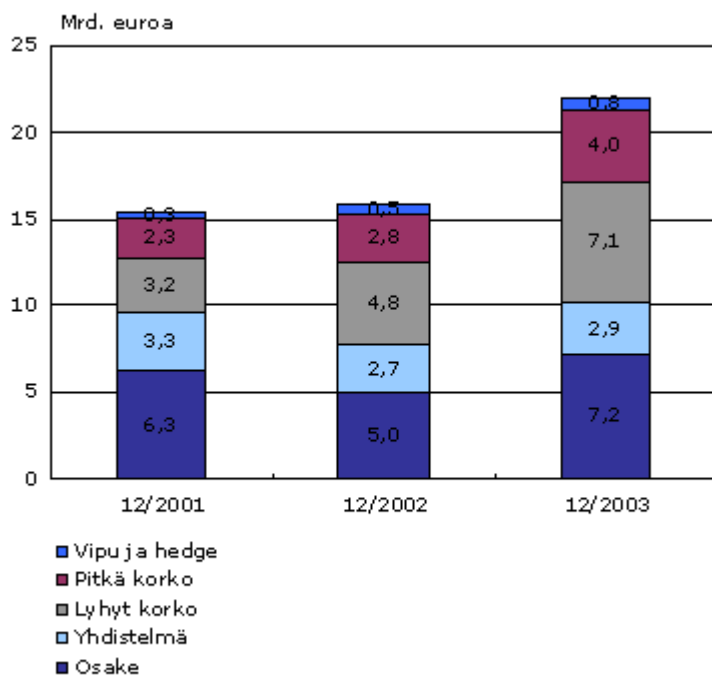
Nettomerkinnät rahastotyypeittäin

Lähde: Rahastoraportti, Suomen sijoitusrahastoyhdistys ry.

Suurten nettomerkintöjen vuoksi lyhyen koron rahastojen pääomat ovat kasvaneet yhtä suuriksi kuin osakerahastojen pääomat. Jos osakemarkkinoiden elpyminen jatkuu, on todennäköistä, että säästövirratt alkavat ohjautua osakerahastoihin.

Pääomat rahastotyypeittäin

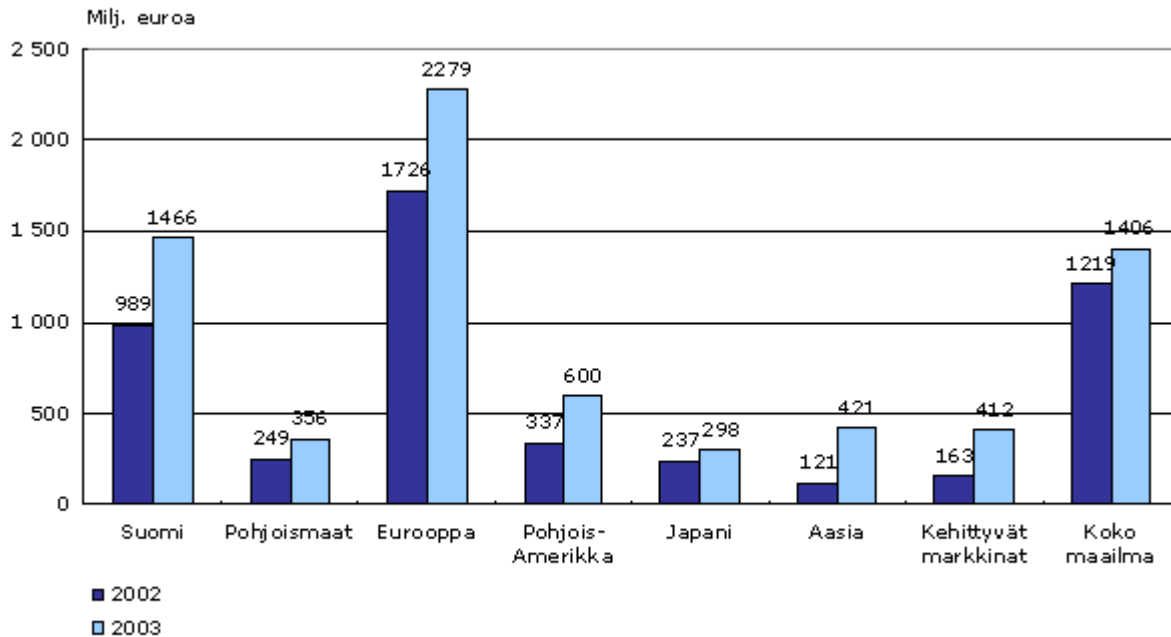
Lähde: Rahastoraportti, Suomen sijoitusrahastoyhdistys ry.

6.4.2004

Osakerahastoista pääomia on eniten Eurooppa-, Suomi- ja koko maailma -pohjaisissa rahastoissa. Vuoden 2003 aikana suurimmat nettomerkinnot tehtiin Euroopan lisäksi Aasiaan ja Pohjois-Amerikkaan, missä talouskasvu on ollut vireämpää. Myös kehittyvien markkinoiden osakerahastot kiinnostivat sijoittajia. Osakerahastojen arvonnousu oli huomattava vuoden 2003 aikana. Kahden miljardin euron pääoman kasvusta noin puolet oli arvonnousua ja puolet nettomerkinnot.

Osakerahastojen pääomien jakauma alueittain

Lähde: Rahastoraportti, Suomen sijoitusrahastoyhdistys ry.

SIJOITUSRAHASTOLAKI TUO MUUTOKSIA ERIKOISSIJOITUSRAHASTOIHIN

Erikoissijoitusrahastot syntyivät 1990-luvun loppupuolella, kun sijoitusrahastodirektiivin sijoittamissäännökset olivat liian rajoittavia kehittyvien markkinoiden tarpeisiin. Suomessa ja muualla Euroopassa sijoitusrahastojen tuotekehittelytarpeisiin jouduttiin vastaamaan kansallisella lainsäädännöllä ja markkinoille syntyi ainoastaan kotivaltiossa toimiluvan saaneita erikoissijoitusrahastoja. Vuoden 2003 lopussa näitä erikoissijoitusrahastoja oli 102 ja niiden rahastopääoma oli hieman alle 12 % sijoitusrahastojen yhteenlasketusta pääomasta. Uuden sijoitusrahastodirektiivin muutokset varojen sijoittamisesta viedään Suomen lainsäädäntöön keväällä 2004. Sijoitusrahastolain muutosten myötä osa erikoissijoitusrahastoista voi muuttua sijoitusrahastodirektiivin mukaisiksi rahastoiksi, jolloin niitä voidaan markkinoida muualla Euroopassa yhden toimiluvan periaatteella.

Lisätietoja antaa
rahoitusanalytikko Sirpa Joutsjoki, puhelin (09) 183 5205.

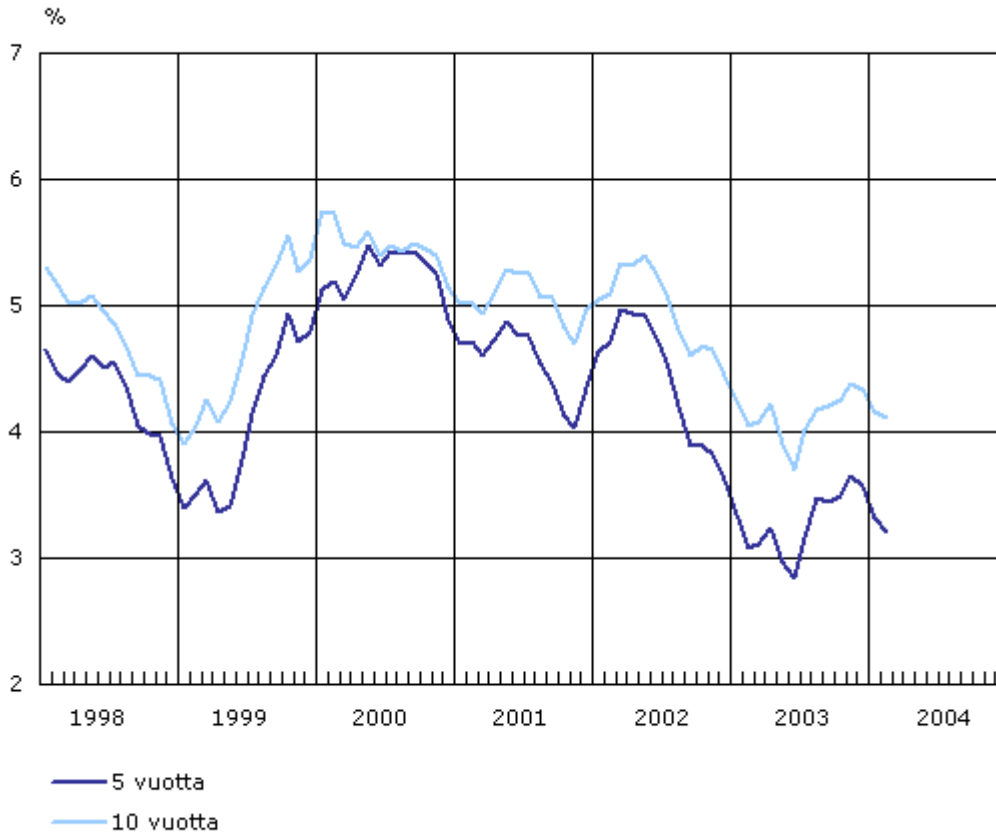

6.4.2004

JOUKKOLAINOJEN TUOTOT KÄÄNTYIVÄT NOUSUUN VUODEN 2003 LOPPUPUOLISKOLLA

Viitelainatuotot olivat kesällä 2003 pohjalukemissa. Vuoden loppupuoliskolla korkokäyrät muuttivat suuntaa. Sijoituksia alkoi siirtyä korkotuotteista osakkeisiin, kun osakekurssien ei katsottu enää olevan liian korkealla talouskasvuodotuksiin nähden. Tarkasteltaessa viitelainatuottojen viimeaikaista kehitystä näyttää siltä, että osakemarkkinat ylihinnoittelivat loppusyksyn merkit talouskasvun tervehtymisestä, sillä viitelainatuotot ovat laskeneet voimakkaasti.

Suomen valtion 5 ja 10 vuoden obligaatioiden korot

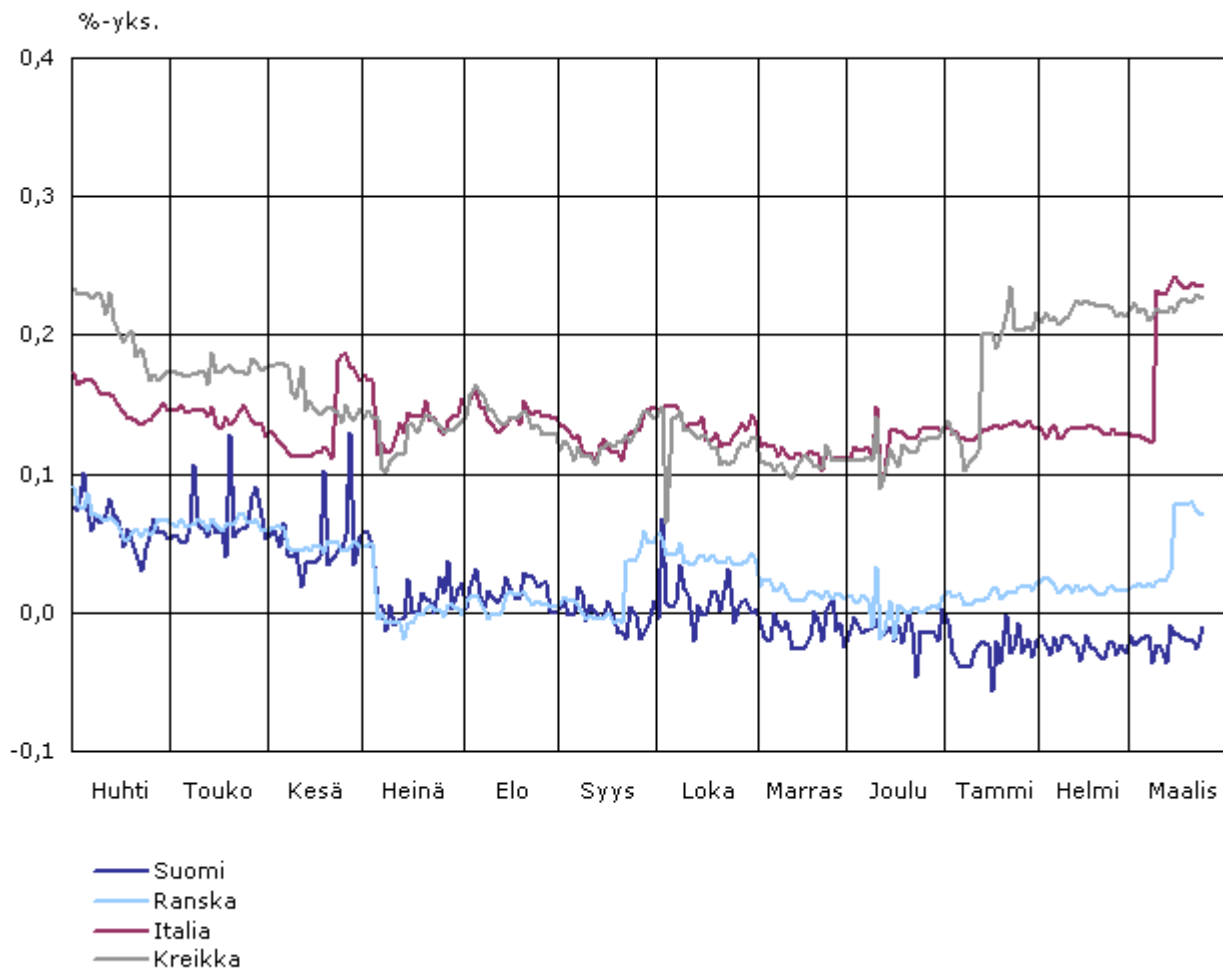
Lähde: Reuters.

6.4.2004

Euroalueen valtioiden obligaatioiden korkoerot ovat olleet hyvin kapeat. On kuitenkin arvioitu, että parhaiten taloutensa hoitavat valtiot ja vähiten uusia lainoja liikkeeseen laskevat valtiot alkaisivat erottua ydinmaista, Saksasta ja Ranskasta. Näin on tapahtunutkin. Irlannin ja Suomen viitelainojen tuotot ovat olleet hieman pienempiä kuin Saksan ja Ranskan viitelainojen tuotot. Korkoerot eivät todennäköisesti muodostu suuriksi, sillä tulevaisuudessa euroalueen valtioilla on kaikilla ratkaistavana samat rakenteelliset ongelmat eli väestön ikääntyminen, työttömyys ja tuotannon globalisoituminen.

Eräiden euromaiden ja Saksan 10 vuoden korkojen ero

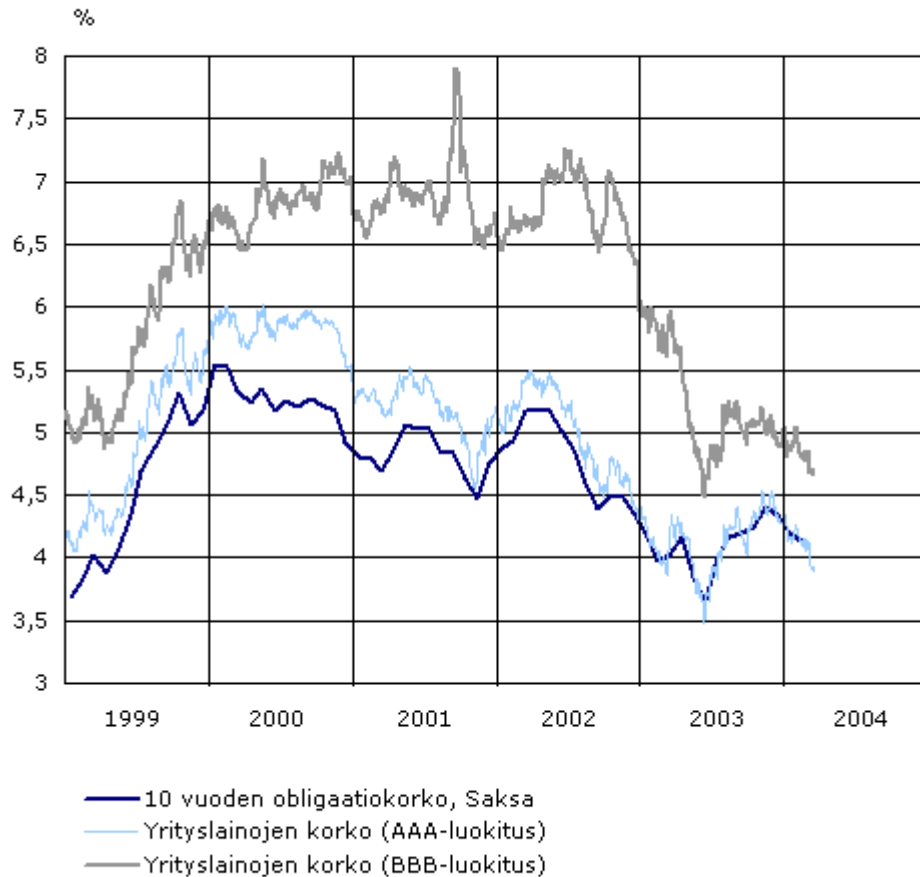
Lähde: Reuters.

6.4.2004

Joukkovelkakirjamarkkinoilla vuoden 2003 aikana vallinnut ilmiö tuottoerojen pienentymisestä ja eri luottoluokittusten tuottoerojen lähentymisestä on todennäköisesti loppuvaiheessa, sillä yrityslainojen riski-tuottosuhteen arvioidaan olevan ennätyskellisen pieni valtion joukkolainoihin verrattuna. Odotukset paranevasta taloustilanteesta sekä yritysten parantuneet tulokset lisäsivät yrityslainojen kysyntää. Alhaisen inflaation ja alhaisen koron tilanteessa sijoittajat hakivat korkeampaa tuottoa, ja myös tämä on vaikuttanut tuottoeroihin. Yrityslainojen lisääntynyt kysyntä on nostanut niiden hintaa ja laskenut efektiivistä tuottoa.

Euroalueen yritysten korkoja

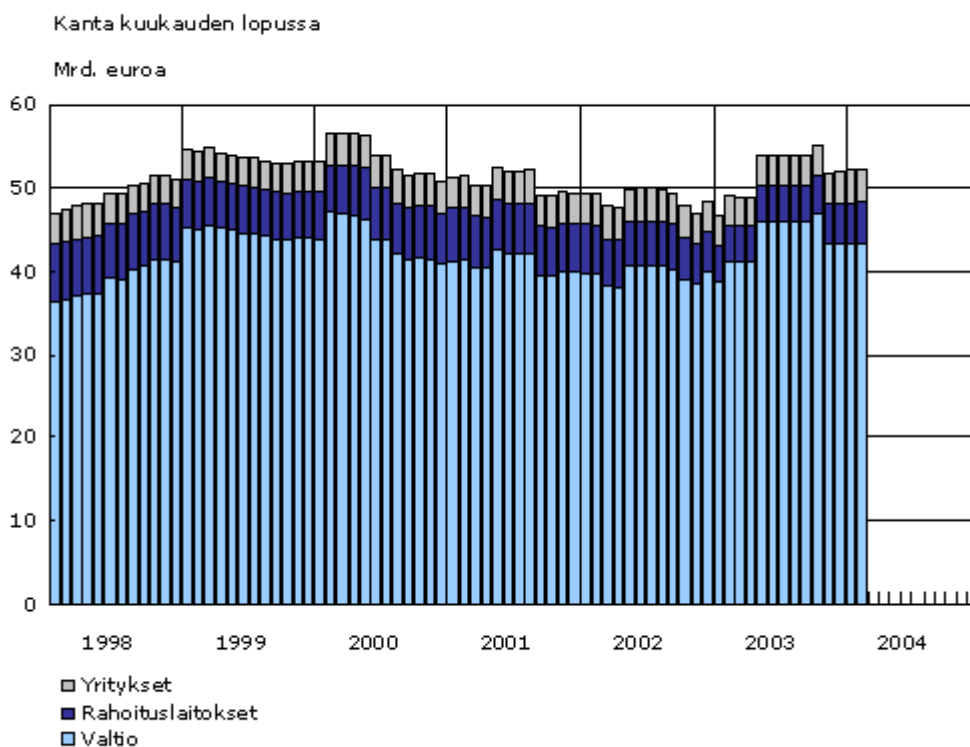
Lähteet: Euroopan keskuspankki, Reuters ja Merrill Lynch.

6.4.2004

Euroopan joukkolainamarkkinat olivat vuonna 2003 vilkkaat alhaisen korkotason ja lainojen uudelleenrahoituksen ansiosta. Suomessa joukkolainojen emissiomarkkinat olivat vaisummat. Valtio oli suurin liikkeeseenlaskija, mutta myös lainojen kuolelutukset olivat suuret. Vuoden lopussa valtion lainojen kanta oli 43 mrd. euroa eli 4 mrd. euroa pienempi kuin syksyllä. Yritykset eivät lisänneet joukkolainamuotoista rahoitusta. Yritysten joukkolainakanta on pysynyt jo vuosia samalla tasolla alle 4 mrd. eurossa. Ainoastaan rahoituslaitosten nettora hoitus joukkolainamarkkinoilta lisääntyi vuoden 2003 loppupuolella ja on lisääntynyt myös tämän vuoden alussa. Rahoituslaitosten joukkolainakanta oli vuoden 2003 lopussa 5 mrd. euroa. Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkolainojen kanta oli vuoden lopussa yhteensä 52 mrd. euroa.

Suomessa liikkeeseen lasketut joukkovelkakirjalainat

Lähde: Tilastokeskus.

Lisätietoja antaa
rahoitusanalyttikko Sirpa Joutsjoki, puhelin (09) 183 5205.

6.4.2004

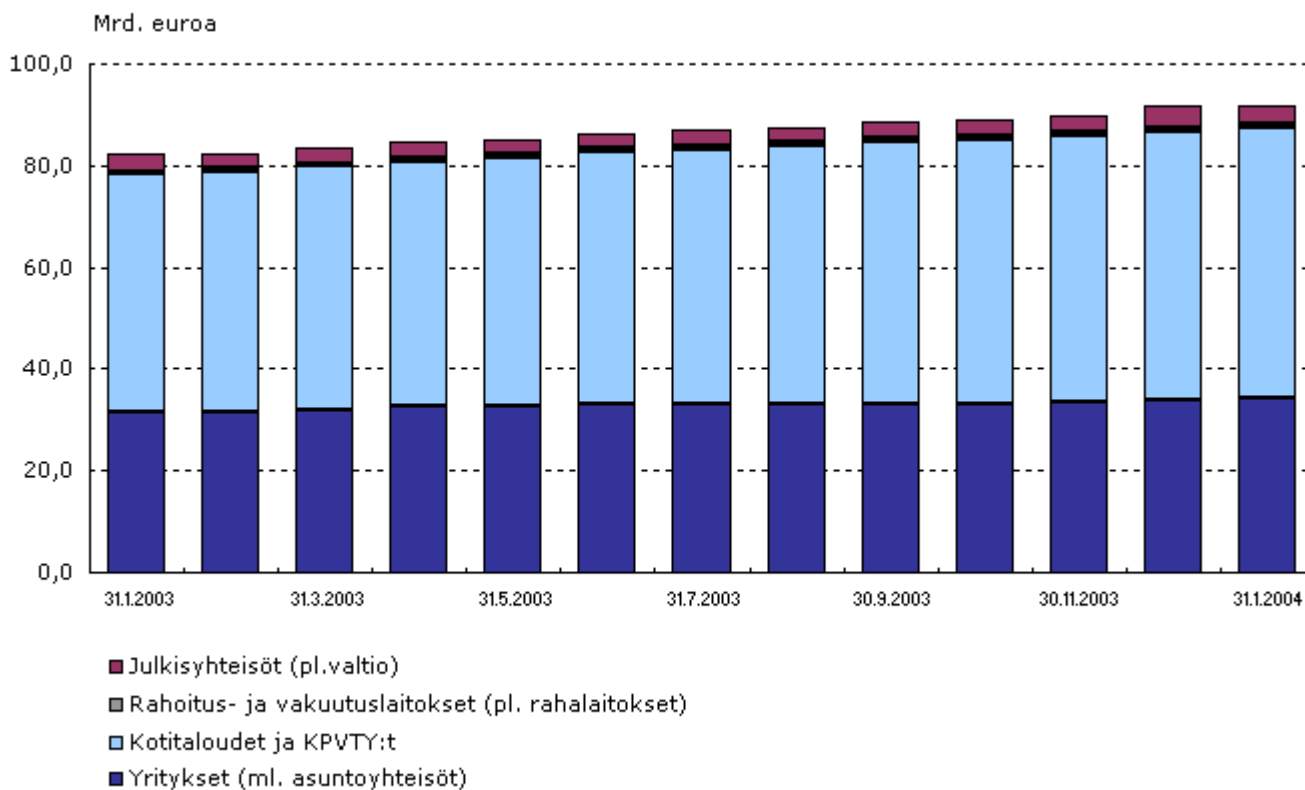
RAHALAITOSTEN LAINAKANTA KASVAA EDELLEEN VOIMAKKAASTI⁵

Rahalaitoksista lainoja myöntävät pääasiassa vain talletuspankit ja muut luottolaitokset. Suomessa toimivien rahalaitosten euroalueelle myöntämien euromääräisten yleisölainojen kanta oli tammikuun lopussa 91,8 mrd. euroa. Lainakanta kasvoi vuodessa 12,0 %. Kannan kasvu on kiihtynyt edellisvuodesta, jolloin vastaava vuosikasvu oli 9,1 %. Etenkin kotitaloussektorin lainakanta on kasvanut voimakkaasti.

RAHALAITOSTEN MYÖNTÄMÄT LAINAT KESKITTYYNEET YRITYKSILLE JA KOTITALOUKSILLE

Suomessa toimivien rahalaitosten lainakanta muodostuu pääasiassa kotitalous- sekä yritysluotoista. Kotitalousluottojen osuus lainakannasta on lähes 58 % ja vastaavasti yritysluottojen (mukaan lukien asuntoyhteisöt) osuus yli 37 %. Rahoitus- ja vakuutuslaitosten sekä julkisyhteisöjen (pois lukien valtio) luottojen yhteenlaskettu osuus lainakannasta jää vajaaseen viiteen prosenttiin.

Rahalaitosten lainat sektoreittain

Lähde: Suomen Pankki.

Alhainen korkotasoa sekä kuluttajien vahvana pysynyt luottamus omaan talouteen ovat tukeneet kotitalouksien luotonottohalukkuutta. Kotitalouksien lainakanta oli tammikuun lopussa 53,2 miljardia euroa. Kanta kasvoi vuodessa 13,6 %. Rahalaitosten yrityksille myöntämien lainojen kanta on kasvanut 34,3 miljardiin euroon, ja kannan vuosikasvu oli 9,8 %.

⁵ Tiedot perustuvat Suomen Pankin Rahoitusmarkkinat-tilastokatsauksen tietoihin. Tarkasteltava aineisto sisältää Suomessa toimivien rahalaitosten euroalueelle myöntämät euromääräiset lainat. Suomessa toimivia rahalaitoksia ovat Suomen Pankki, talletuspankit, muut luottolaitokset sekä rahamarkkinarahastot.

6.4.2004

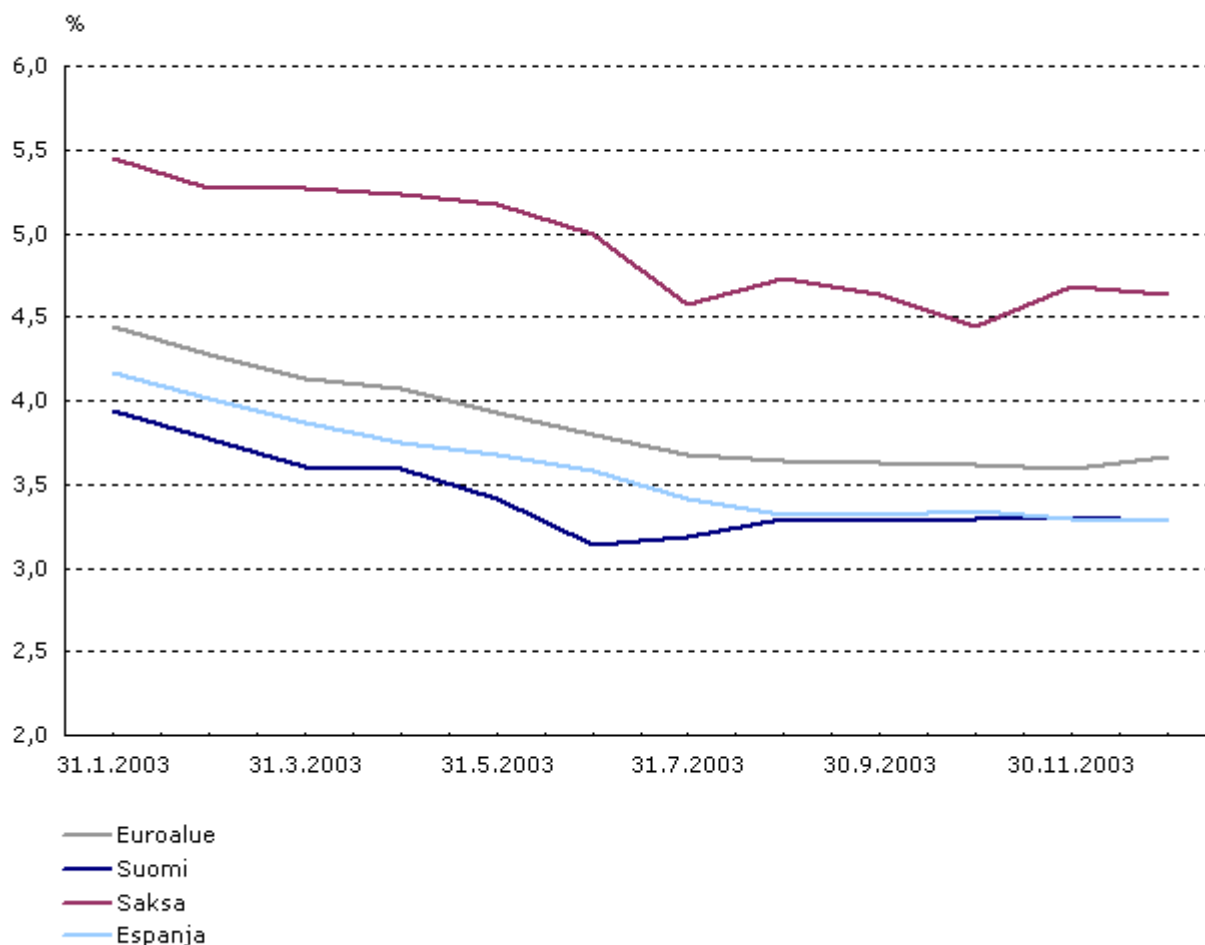
ASUNTOLAINAKANNAN KASVU VOIMAKKAINTA

Yli kaksi kolmasosaa rahalaitosten kotitalouksille myöntämistä luotoista on asuntolainoja. Asuntolainamarkkinat olivat vilkkaat vuonna 2003, eikä taantumista ole ollut havaittavissa vuoden 2004 alussa. Tammikuun lopussa rahalaitosten asuntolainakanta oli 36,4 miljardia euroa. Suomessa asuntolainakanta kasvaa erityisen nopeasti suhteessa euroalueen vastaavaan kantaan. Lainakanta kasvoi Suomessa vuoden aikana 15,6 %, kun vastaava kasvu euroalueella oli 8,3 % (EKP:n Kuukausikatsaus 3/2004).

Ripeä kaupankäynti asuntomarkkinoilla pitää asuntojen hinnat edelleen nousussa, joskin nousuvauhti on tasaantunut edellisvuodesta. Tilastokeskuksen mukaan vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat nousivat Suomessa vuonna 2003 keskimäärin 6,8 %, kun vastaava nousu vuonna 2002 oli 10,1 %. Asuntojen hintojen kehityksessä on kuitenkin merkittäviä alueellisia eroja. Vuonna 2004 asunnot kallistuvat Suomen Pankin tuoreen ennusteen mukaan noin 6 %.

Asuntolainojen korot ovat poikkeuksellisen alhaiset, mikä on pääasiassa seurausta alhaisista markkinakoroista, mutta myös kilpailu asuntolainamarkkinoilla on kaventanut pankkien lainamarginaaleja. Tammikuun lopussa asuntolainakannan keskiporko oli 3,51 % ja uusien asuntolainojen keskiporko 3,21 %. Uusien asuntolainojen keskiporko on Suomessa jo pitkään ollut euroalueen alhaisin.

Uusien asuntolainojen keskiporko, %, koroltaan enintään vuodeksi sidotut lainat, 2003

Lähteet: Suomen Pankki, EKP ja kansalliset keskuspankit.

6.4.2004

SUOMALAISET KOTITALOUDET ALTISTAVAT ITSENSÄ KORKORISKILLE

Suomessa kotitaloudet kantavat itse asuntolainojensa korkoriskin. Asuntolainat ovat valtaosaltaan sidottuja vuoden tai sitä lyhyempiin markkinakorkoihin. Näin ollen markkinakorkojen muutokset vaikuttavat nopeasti kotitalouksien lainanhoitokustannuksiin. Asuntolainan myöntämisen onkin perustuttava ensisijaisesti asiakkaan lainanhoitokyvyn arvioimiseen mm. merkittävän korkotason nousun varalta. Myös vakuuksien riittävyyteen on entistä tarkemmin kiinnitettävä huomiota, varsinkin kun asuntojen hinnat ovat jo nyt korkeita.

Lisätietoja antaa
rahoitusanalytikko Niko Sytjänen, puhelin (09) 183 5369.

6.4.2004

PANKKIEN KANNATTAVUUS LÄHES VUODEN 2002 TASOLLA⁶

Rahoitusryhmittymien liikevoittoja heiluttivat vuonna 2003 rakennejärjestelyt sekä vakuutustoiminnan tulokset. Sijoitusten arvonnousu vahvisti vakuutustoiminnan tuloksia, kun taas pankkitoiminnan tulokset pysyttelivät kutakuinkin edellisvuoden vaihteen tasolla.

Suomalaisten pankkien (ilman Nordea Pankki Suomea) yhteenlaskettu liikevoitto kasvoi edellisvuodesta vajaan 5 %. Liikevoitto parani, vaikka toimialalle tuli uusia pankkeja, joiden ensimmäinen liiketoimintavuosi oli tappiollinen. Uusien toimijoiden alkutaivalta rasittavat perustamismenot ja muut investoinnit, kun vastaavat tuotot kertyvät vasta ajan myötä. Kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut olivat vuonna 2003 kutakuinkin vuoden 2002 tasolla. Pankkien yhteenlaskettu oman pääoman tuotto (ROE %) heikkeni hieman eli edellisvuoden 11,5 prosentista 10,3 prosenttiin. Sen sijaan koko pääoman tuotto (ROA %) oli samalla tasolla kuin vuonna 2002 eli 0,9 prosentissa. Omien varojen kasvu oli taseiden kasvua nopeampaa.

PANKKIEN RAHOITUSKATTEET SUPISTUIVAT

Pankkien rahoituskatteet pienenivät vuonna 2003 korkomarginaalien supistumisen takia. Marginaalien supistumisen vaikutusta heikensivät kuitenkin voimakkaana jatkunut anto- ja ottolainauksen kasvu sekä johdannaisten käyttö suojaamistarkoituksessa. Antolainaus kasvoi vuoden 2003 aikana edelleen voimakkaasti eli 12 %, kun taas talletukset kasvoivat selvästi hitaammin eli 6 %.

Rahoituslaitosten laina- ja talletuskannan välinen korkomarginaali kapeni koko viime vuoden, vaikka lyhyet markkinakorot kääntyivät kesäkuussa 2003 nousuun. Tosin markkinakorkojen nousu sekä hintakilpailu vaikuttavat vasta viipeellä, koska luottokannan lainoista suurin osa on sellaisia, joiden uudelleen hinnoitteluun saattaa kulua kuukausia tai jopa vuosia.

MUITA TUOTTOJA KERTYI ENEMMÄN KUIN EDELLISVUONNA

Muut tuotot, kuten palkkiotuotot kasvoivat. Erityisesti maksuliikenteen sekä antolainauksen palkkiotuotot lisääntyivät volyymien kasvun mukana. Myös omaisuudenhoidosta saatujen palkkiotuottojen osuus kasvoi vuodesta 2002. Sen sijaan arvopaperisidonnaisten palkkiotuottojen osuus kaikista palkkiotuotoista oli yhä vähäinen suurimmalle osalle pankeista. Poikkeuksena olivat pienet lähinnä sijoituspalvelutoimintaa ja arvopaperivälitystä harjoittavat pankit, joille arvopaperisidonnaiset palkkiotuotot olivat edelleen merkittävä tulonlähde.

Liiketoiminnan muiden tuottojen merkitys kasvoi. Muut tuotot ovat pääasiassa kiinteistösidonnaisia tuottoja, kuten vuokratuottoja, myyntivoittoja sekä kiinteistö-sijoitusyhtiöiden osakkeiden ja osuuksien tuottoja. Tarkastelukaudella kirjattiin myös kertaluonteisia kiinteistöyhtiöiden osakkeiden luovutusvoittoja.

PANKIT ONNISTUIVAT PIENENTÄMÄÄN KULUJAAN

Pankkien kulut laskivat vuonna 2003, vaikka uusia pankkeja tuli toimialalle. Pankit ovat onnistuneet supistamaan kulujaan lisäämällä kustannuskuria ja vähentämällä henkilöstöään. Henkilöstökulut kuitenkin kasvoivat tarkastelukaudella yli 2 %, sillä henkilöstövähennyksistä saatujen kustannussäästöjen odotetaan näkyvän täysimääräisinä vasta vuonna 2004.

Muut hallintokulut, kuten toimisto-, atk- ja markkinointikulut supistuivat yli 5 %, vaikka myös näitä lukuja uudet toimijat kasvattivat. Koko sektorille laskettu kustannustehokkuus eli kulut/tuotot-suhde heikkeni rahoituskatteiden supistumisen takia, vaikka kulut pysyivätkin kurissa.

⁶ Suomalaiset pankit ilman Nordea Pankki Suomea. Nordea Pankki Suomen luvut liitetaulukossa.

6.4.2004

LUOTTO- JA TAKAUSTAPPIOIDEN TULOSVAIKUTUS LÄHES OLEMATON

Luotto- ja takaustappioiden tulosvaikutus oli edelleen vähäinen eli 13 miljoonaa euroa (7 milj. euroa). Bruttomääräisiä eli tilikaudelle kirjattuja luotto- ja takaustappiota oli edellisvuotta vähemmän eli 62 miljoonaa euroa (79 milj. euroa). Myös järjestämättömien saamisten kanta.

Lisätietoja antaa
rahoitusanalytikko Toni Honkaniemi, puhelin (09) 183 5222.

6.4.2004

Suomalaisten pankkien tulos ja vakavaraisuus, 12/2003, miljoonaa euroa

	Nordea Pankki Suomi -konserni ¹	OP-ryhmä	Sampo (luotto-laitos- ja sijoitus-palvelutoiminta)	Säästöpankit yhteensä	Aktia-konserni	Paikallis-osuuspankit yhteensä	Ålandsbanken -konserni	Evli Pankki -konserni	eQ Pankki -konserni	Gyllenberg Private Bank Abp	Tapiola Pankki Oy
Rahoituskate	2 407	798	404	114	74	76	30	2	2	2	0
Muut tuotot	1 342	496	289	40	44	26	20	52	15	3	0
Tuotot yhteensä	3 749	1 294	693	154	118	102	49	54	17	5	1
Hallintokulut	1 816	566	327	81	58	52	27	35	10	4	5
Muut kulut	774	238	137	32	28	19	7	11	7	1	5
Kulut yhteensä	2 591	804	464	113	86	71	34	47	17	5	10
Tulos ennen luottotappioita	1 158	490	229	42	31	31	15	7	0	0	-9
Luottotappiot	157	9	0	1	2	1	0	0	0	0	0
Osuus pääomamenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista	37	39	3		1		0	0	0		
Liikevoitto/ -tappio	1 038	515	233	41	29	30	15	7	0	0	-9
Tuotot/Kulut	1,5	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,2	1,0	1,0	0,1
Kulut/Tuotot %	69	62	67	73	73	70	70	87	101	99	1 709
Tase yhteensä	94 245	35 002	18 140	4 446	3 532	2 601	1 851	417	231	165	35
Omat varat yhteensä	11 978	3 562	1 728	457	260	343	107	53	16	8	18
Ensisijaiset omat varat	10 287	3 243	1 875	415	183	336	86	53	16	8	18
Riskipainotetut erät yhteensä	54 005	23 173	13 909	2 392	1 873	1 636	933	175	78	62	17
Vakavaraisuus	22,2 %	15,4 %	12,4 %	19,1 %	13,9 %	21,0 %	11,4 %	30,0 %	20,9 %	12,3 %	103,3 %
Tier 1 -vakavaraisuus	19,0 %	14,0 %	13,5 %	17,4 %	9,7 %	20,5 %	9,3 %	30,0 %	20,9 %	12,3 %	103,3 %

1) Tuloslaskelmaan sisältyy 30.6.2003 saakka myös Nordea Bank Danmarkin (NBD), Nordea Bank Norgen (NBN) ja Nordea Bank Sverigen (NBS) tulokset. Tase yhteensä -erässä on Nordea Pankki Suomi (NPS) -konserni 31.12.2003.

6.4.2004

PANKKISEKTORIN VAKAVARAISUUS VAHVISTUI

Pankkisektorin vakavaraisuussuhdeluvut vahvistuivat selvästi vuonna 2003. Vuosien 2003 ja 2004 vaihteessa pankkisektorin kokonaisvakavaraisuus oli 18,9 % (11,7 % edellisenä vuonna) ja ensisijaisten omien varojen perusteella laskettava Tier 1 -vakavaraisuus 16,8 % (8,6 %).

NORDEAN RAKENNUMUUTOS VAKAVARAISUUDEN KOHENEMISEN TAKANA

Nordeassa käynnistettiin kesäkuussa 2003 juridisen rakenteen muutos, jonka päämääränä on muodostaa Ruotsissa toimivasta konsernin emoyhtiöstä, Nordea Bank AB (publ), pankkitoimintaa harjoittava eurooppayhtiö, joka toimii paikallisilla markkinoilla sivukonttoreiden kautta. Osana rakennemuutosta Nordea Pankki Suomi -konserni (NPS) on myynyt pohjoismaiset tytäryhtiönsä Nordea-konsernin emoyhtiölle. Tytäryhtiöiden myynti supisti NPS-konsernin riskipainotettuja saamia ja vastuita yli 60 %. Koska omissa varoissa ei tapahtunut vastaavaa supistamista, NPS-konsernin vakavaraisuus vahvistui selvästi.

Nordean rakennejärjestelyistä huolimatta NPS-konsernilla on edelleen merkittävä osuus Suomen pankkisektorista. Konsernin vakavaraisuussuhteiden koheneminen näkyy siten huomattavana kasvuna pankkisektorin vakavaraisuudessa.

MUUT PANKKIRYHMÄT

Pankkien (ilman Nordea Pankki Suomea) yhteenlaskettu liikevoitto kasvoi edellisvuodesta. (linkki:[Kannattavuus](#)). Pankit voivat lukea ensisijaisiin omiin varoihinsa tilikauden aikana tekemänsä voiton, josta on kuitenkin vähennettävä tuleva osingonjako. Osa pankeista maksaakin vuonna 2004 tavallista runsaammat osingot, koska vuoden 2005 alusta siirrytään osinkojen osittaiseen kahdenkertaiseen verotukseen. Rungas osingonjako on hillinnyt pankkien omien varojen kasvua.

Vilkaana jatkunut antolainaus on puolestaan kasvattanut pankkien riskipainotettuja saamia ja vastuita selvästi, ja pankkisektorin vakavaraisuus olisikin heikentynyt hieman ilman Nordean rakennemuutoksen vaikutusta vakavaraisuuslukuihin. Pankkien vakavaraisuusprosentit ovat joka tapauksessa hyvällä tasolla, ja kansainvälisessä vertailussa Suomen pankkisektorin vakavaraisuusasema on vahva.

Pankkisektorin vakavaraisuustiedot, 2002-2003, miljoonaa euroa

	31.12.2003	31.12.2002
Omat varat yhteensä	18 529	20 574
Ensisijaiset omat varat	16 520	15 109
Riskipainotetut erät yhteensä	98 252	175 609
Vakavaraisuus	18,9 %	11,7 %
Tier 1 -vakavaraisuus	16,8 %	8,6 %

Lisätietoja antaa
rahoitusanalyttikko Niko Syrjänen, puhelin (09) 183 5369.

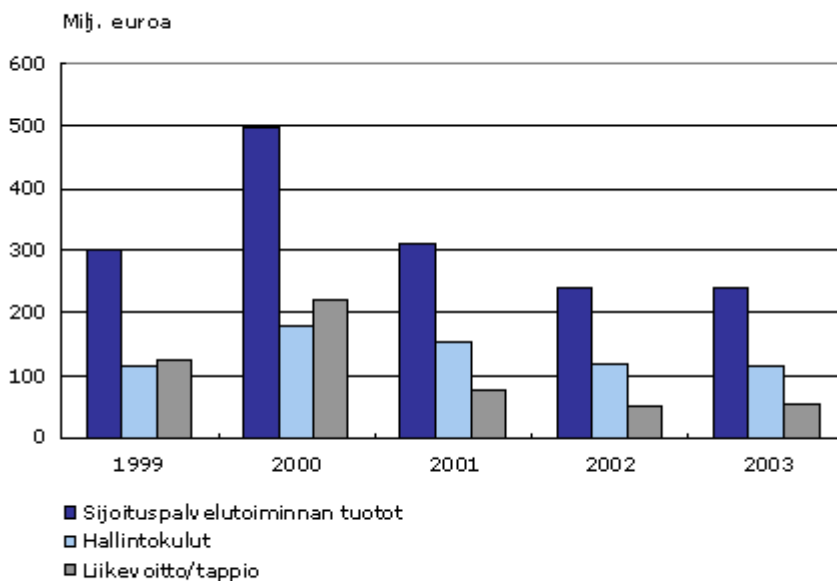

6.4.2004

SIJOITUSPALVELUYRITYSTEN TUOTTOJEN LASKU PYSÄHTYI

Sijoituspalveluyritysten tuotot⁷ olivat vuoden 2003 lopussa samansuuruiset kuin edellisellä vuonna. Huippuvuoteen 2000 verrattuna tuotot ovat vähentyneet puoleen ja liikevoitto neljäsosaan. Sijoituspalveluyritykset joutuivat laskusuhdanteessa saneeraamaan henkilöstöä, jotta liiketoiminta saatiin pidettyä kannattavana. Hallintokuluja pystyttiin karsimaan kahteen kolmasosaan huippuvuoden kuluista. Sijoituspalveluyritysten kannattavuuden pohja on todennäköisesti saavutettu. Vuoden 2003 viimeinen neljännes oli selvästi parempi tuottojen osalta kuin kolme edeltävää vuosineljänneistä.

Sijoituspalveluyritysten tuottojen, kulujen ja liikevoiton kehitys 1999-2003

Lähde: Rahoitustarkastus.

OMAISUUDENHOITOYRITYSTEN TUOTOT OVAT KASVANEET

Arvopaperimarkkinoiden laskusuhdanne vaikutti pahimmin arvopaperinvälitystoimintaa ja yritysrahoituspalveluja harjoittaviin sijoituspalveluyrityksiin. Yritysrahoituspalveluita päätoimintanaan harjoittavien yritysten tuotot supistuivat keskimäärin 40 % vuonna 2003. Sen sijaan omaisuudenhoitoa päätoimintanaan harjoittavien yritysten tuotot kasvoivat samana aikana keskimäärin 25 %.

Omaisuudenhoitoa harjoittavien sijoituspalveluyritysten tuotoista jää jäljelle kulujen vähentämisen jälkeen suhteellisesti enemmän liikevoittoa kuin sijoituspalveluyrityksillä keskimäärin. Kaikkien sijoituspalveluyritysten liikevoitto/tuotot oli 21 % ja omaisuudenhoitoa päätoimintanaan harjoittavien sijoituspalveluyritysten 28 %. Omaisuudenhoidossa olevat varat olivat vuoden 2003 lopussa 46 mrd. euroa.⁸ Viiden merkittävimmän sijoituspalveluyrityksryhmän⁹ tuotot kattoivat kaksi kolmasosaa kaikkien sijoituspalveluyritysten tuotoista.

⁷ Tuotoilla tarkoitetaan tässä sijoituspalvelutoiminnan tuottoja, joka koostuvat palkkiotuotoista (arvopaperinvälitys, markkinatalkaus, emissiojärjestäminen, emissiontakaus, omaisuudenhoito, luottojen ja rahoituksen järjestäminen, arvopapereiden säilytys sekä sijoitus- ja rahoitusneuvonta), sekä arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotoista.

⁸ Täyden valtakirjan omaisuudenhoidossa olevat varat.

⁹ Alfred Berg Finland Oyj ABp, Alfred Berg Omaisuudenhoito Oy, FIM Group Oy (Fim Omaisuudenhoito Oy, FIM Pankkiiri-liike Oy, FIM Corporate Finance Oy), Mandatum Omaisuudenhoito Oy, Mandatum Pankkiiri-liike Oy, Mandatum & Co Oy, Nordea Securities Holding Oy (Nordea Securities Oyj, Nordea Corporate Finance Oy), Nordea Investment Management Finland Ab ja Opstock Oy.

6.4.2004

VAKAVARAISUUDESSA EI SUURIA MUUTOKSIA

Sijoituspalveluyritysten vakavaraisuussuhdeluvut vaihtelevat erittäin paljon yrityksittäin. Vuonna 2003 keskimääräinen vakavaraisuussuhdeluku oli 73 %, joka oli hieman parempi kuin vuotta aiemmin. Vakavaraisuussuhde, joka lasketaan samoin perustein kuin luottolaitosten vastaava suhde, ei kuvaa kovin hyvin sijoituspalveluyritysten vakavaraisuutta. Vakavaraisuusvaatimukset perustuvat luotto- ja markkinariskeihin, joita sijoituspalvelujen tarjonnassa asiakkaiden lukuun ei välttämättä muodostu.

Sijoituspalveluyritysten omien varojen yhteenlaskettu ylijäämä supistui hieman vuonna 2003, mikä pienensi näiden yritysten tappiopuskuria. Omien varojen ylijäämä¹⁰ 107 miljoonaa euroa oli 7 % pienempi kuin vuotta aiemmin. Ylijäämää pienensi erityisesti omien varojen ehdottoman vähimmäismäärän nosto 5 miljoonaan euroon selvitysapuolina toimiville sijoituspalveluyrityksille.

Lisätietoja antaa
rahoitusanalyttikko Sirpa Joutsjoki, puhelin (09) 183 5205.

---

¹⁰ Ylijäämä tiukimman pääomavaatimuksen mukaan (omien varojen ehdoton vähimmäismäärä, luotto- ja markkinariskin kattamiseksi vaadittava pääoma tai kiinteiden kulujen mukaan laskettu pääomavaatimus).

6.4.2004

JÄRJESTÄMÄTTÖMÄT SAAMISET JA LUOTTOTAPPIOT VÄHÄISET

Suomalaisten pankkikonsernien järjestämättömät saamiset ovat erittäin vähäiset. Joulukuussa 2003 ne olivat 416 miljoonaa euroa, joten edellisvuotisista ne ovat supistuneet 19,4 %. Järjestämättömien saamisten suhteelliset osuudet luottokannasta ovat edelleen pienet. Niiden osuus luottokannasta oli joulukuussa noin 0,4 %, kun se vastaavana aikana edellisvuonna oli 0,6 %.

JÄRJESTÄMÄTTÖMIEN SAAMISTEN MÄÄRÄ SUPISTUI KAIKILLA SEKTOREILLA

Sektoreittain tarkasteltuna järjestämättömien saamisten määrä väheni kaikilla sektoreilla edellisvuoden joulukuuhun verrattuna. Yrityssektorin ja ulkomaat sektorin järjestämättömät saamiset vähenivät noin 40 miljoonalla eurolla ja kotitaloussektorin 29 miljoonalla eurolla edellisvuoteen verrattuna.

LUOTTOTAPPIOIDEN OSUUS LUOTTOKANNASTA PIENI

Suomalaisten pankkikonsernien luottotappiot eivät rasittaneet tulosta, sillä aiemmin kirjatuista luottotappioista saadut palautukset ja korvaukset sekä luottotappiovarausten peruutukset olivat 30 miljoonaa euroa suuremmat kuin kirjatut luottotappiot ja luottotappiovaraukset. Pankkikonsernien bruttoluottotappiot, joissa ei oteta huomioon luottotappioista tehtyjä peruutuksia eikä palautuksia, olivat joulukuussa 142 miljoonaa euroa. Niiden osuus luottokannasta oli vähäinen, vain 0,15 %. Määrä on supistunut lähes 25 % edellisvuoden joulukuuhun verrattuna.

Kaikkien sektorien bruttoluottotappiot supistuivat jonkin verran edellisvuoden joulukuusta. Ulkomaat-sektorin bruttoluottotappiot supistuivat 27 miljoonalla eurolla, yrityssektorin 12 miljoonalla eurolla ja kotitaloussektorin 3 miljoonalla eurolla.

Pankkikonsernien järjestämättömät saamiset ja luottotappiot ovat edelleen vähäiset. Vaikka kasvua ei ole havaittavissa, luottoriskiluvut ovat kuitenkin niin pienet, että todennäköisesti järjestämättömien saamisten ja luottotappioiden määrä tulee jatkossa kasvamaan. Voimakkaasti kasvanut antolainaus on kohdistunut henkilöasiakkaiden rahoitukseen ja varsinkin asuntorahoitukseen. Asuntolainan vakuutena on pääsääntöisesti turvaava reaali- vakuus, ja voidaankin todeta, että historiallisesti vain pieni osa suomalaisten pankkikonsernien luottotappioista on aiheutunut asuntolainoista. Asuntolainan pitkät laina-ajat korkotason heilahteluineen, kotitalouden ennakoimattomat ja odottamattomat menot, mahdollinen epävarmuus työllisyydestä ja asuntojen hintojen voimakas lasku ovat uhkia, jotka toteutuessaan vaikuttavat pankkien järjestämättömien saamisten ja luottotappioiden määrään. Aihetta huoleen on varsinkin silloin, jos asuntolaina hipoo velallisen takaisinmaksukyvyyn rajoja. Lisäksi yritysluottojen luottotappiout hat yksittäisillä toimialoilla saattavat lisääntyä, kun yritysten investointihalukkuus mahdollisen suotuisan talouskehityksen seurauksena kasvaa.

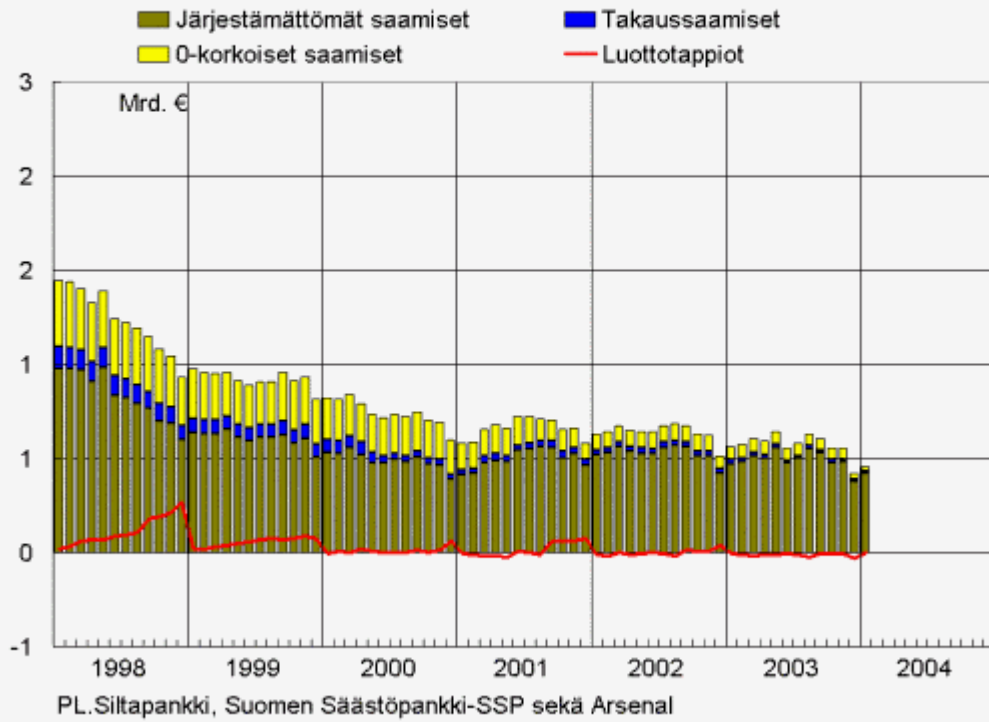
Lisätietoja antaa
pankkitarkastaja Tülin Bedretdin, puhelin (09) 183 5429.

6.4.2004

PANKKIKONSERNIEN JÄRJESTÄMÄTTÖMÄT SAAMISET JA LUOTTOTAPPIOT

6.4.2004
474
RT

PL.Siltapankki, Suomen Säästöpankki-SSP sekä Arsenal

Copyright SUOMEN PANKKI - FINLANDS BANK

6.4.2004

PANKKIEN MAKSUVALMIUS PARANI

Pankkien¹¹ yhteenlaskettu tase kasvoi vuoden 2003 aikana. Antolainaus kasvoi pääosin asuntoluottojen vahvan kysynnän vuoksi. Myös pankkien talletukset ovat kasvaneet, joskaan eivät yhtä nopeasti kuin antolainaus.

SUURIN OSA LUOTONANNOSTA RAHOITETTIIN TALLETUKSILLA

Talletuksilla rahoitettiin vuoden lopussa 87 % pankkien luotonannosta. Muu osa rahoitettiin mm. pankkien liikkeen laskemilla sijoitustodistuksilla ja joukkovelkakirjoilla. Samaan aikaan pankit vähensivät saamisiaan muilta luottolaitoksilta. Näistä vapautunut raha voitiin kanavoida luotonantoon. Pankit ovat yleisesti ottaen pystyneet rahoittamaan kasvaneen luotonannon talletuksilla ja muilla käytettävissä olevilla rahoituslähteillä vaikeuksitta. Talletukset ovat kuitenkin olleet muita rahoituslähteitä edullisempi tapa hankkia rahoitusta.

VARAINHANKINNAN MATURITEETIT LYHENIVÄT HIEMAN

Pankkien varainhankinnan maturiteetit lyhenivät hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Pankkien saamisissa tapahtui samansuuntaisia muutoksia, joten velkojen maturiteettien lyhenemisellä ei ollut merkittäviä vaikutuksia saamisten ja velkojen maturiteettipäätasapainoon. Kun yleisön pankkiin tekemiä, vaadittaessa maksettavia talletuksia ei oteta huomioon, eräännyy talletuspankkien veloista kuukauden sisällä 47 %, puolen vuoden aikana noin 66 % ja vuoden aikana 72 %. Liikepankkien velat eräännyvät paikallispankkien velkoja jonkin verran nopeammin. Euro-määräisten velkojen osuus on säilynyt ennallaan, noin 75 prosentissa talletuspankkien kaikista veloista.

TALLETUSPANKKIEN YHTEENLASKETTU LIKVIDITEETTIASEMA PARANI

Talletuspankkisektorin likviditeettiasema parani vuoden 2003 aikana, vaikka pankkien kehitys olikin epäyhtenäistä. Pankkien yhteenlaskettu lyhytaikainen, kuukauden rahoitusali jäämä oli vuoden aikana suurimmillaan 5,7 miljardia euroa eli noin 4 % yhteenlasketuista taseiden loppusummista. Vuoden aikana rahoitusali jäämä muuttui 2,9 miljardin euron ylijäämäksi. Paikallispankkiryhmillä oli koko vuoden rahoitusylijäämiä, mikä heijastaa talletusten suurta osuutta näiden pankkien varainhankinnassa. Liikepankeilla oli rahoitusali jäämiä, koska ne rahoittavat toimintaansa yleisön talletusten lisäksi raha- ja pääomamarkkinoiden kautta. Pankkisektorin likviditeettiasema on kokonaisuutena vakaa.

Pankkien likviditeetin ylläpito perustuu pääasiassa yleisöltä vastaan otettuihin talletuksiin ja raha- ja pääomamarkkinoilta hankittavaan rahoitukseen. Ne voivat hankkia likviditeettiä myös myymällä hallussaan olevia saamistodistuksia ja osakkeita. Keskuspankkirahoitusta pankit voivat saada vakuuksia vastaan.

Lisätietoja antavat

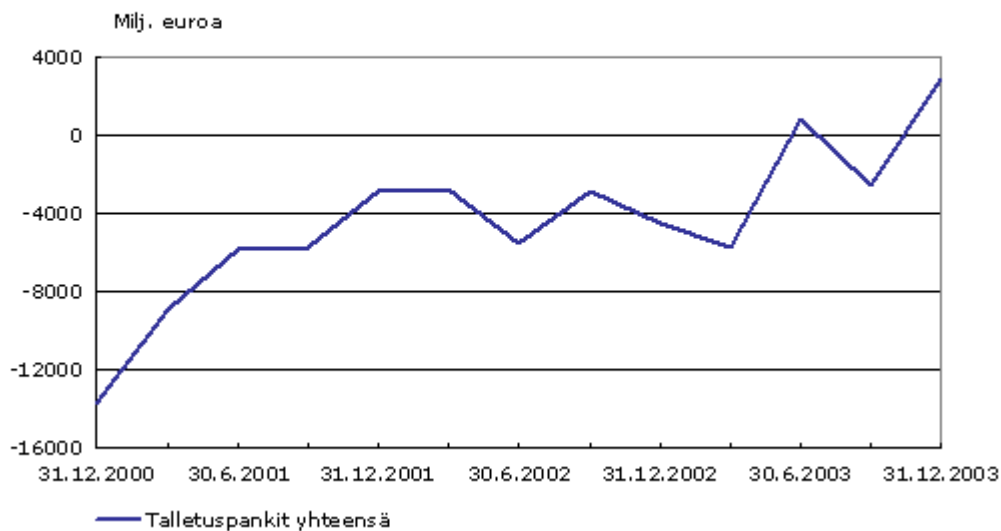
pankkitarkastaja Meri Rimmanen, puhelin (09) 183 5379 ja
pankkitarkastaja Peter Palmroos, puhelin (09) 183 5333.

¹¹ Pankkisektoriin kuuluvat tässä suomalaiset talletuspankit (emopankit) sivukonttoreineen. (eQ Pankki Oy, Evli Pankki Oyj, Gyllenberg Private Bank Ab, Nordea Bank Finland Abp, Sampo Pankki Oyj, Suomen Asuntohypopankki Oy, Tapiola Pankki Oy, Ålandsbanken Abp, Osuuspankkien yhteenliittymä, Paikallisosuuspankit, Säästöpankit, Aktia Sparbank Abp, Nooa Säästöpankki Oy, Skårgårdssparbanken Ab).

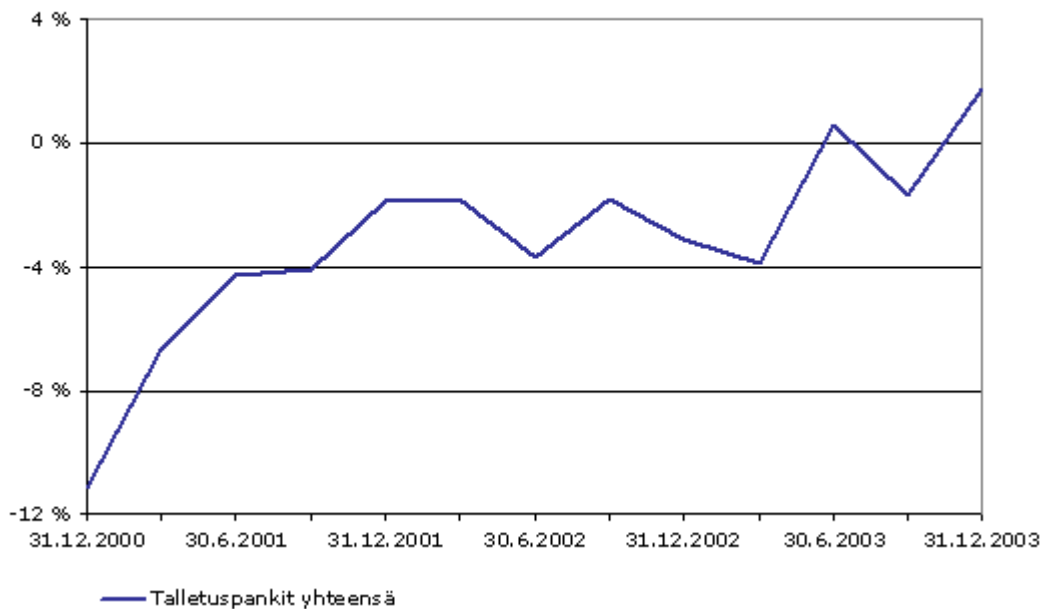

6.4.2004

Talletuspankkien kuukauden rahoituslijäämä

Talletuspankkien kuukauden rahoituslijäämä % taseesta

6.4.2004

PANKKIEN TULORISKI SUHTEESSA RAHOITUSKATTEESEEN KASVANUT

Talletuspankkien puolen prosenttiyksikön koronmuutoksen aiheuttama tulo­riski on kasvanut vuoden 2003 lopusta. Puolen prosenttiyksikön koronnousu kasvattaisi rahoituskatetta 162 miljoonaa euroa eli noin 7,3 %. Samanaikaisesti korkojen nousu pienentäisi pankkien taseissa olevien joukkovelkakirjojen arvoja (investointiriski) ja heikentäisi siten hieman korkotason nousun positiivisia tulosvaikutuksia. Korkoriskin kehitys ei ole ollut pankkisektorilla yhtenäistä, vaan joillakin pankeilla taseen korkoriski on laskenut vuoden 2002 lopusta. Pankkisektorin yhteenlaskettu korkoriski ei ole hälyttävän suuri pankkisektorin riskinkantokykyyn verrattuna.

Edellä kuvattu tulo­riski mittaa yksinomaan markkinakorkojen muutoksien vaikutusta rahoituskatteeseen. Merkittävimmin vaikuttaa kuitenkin sekä rahoituskatteeseen että samalla pankin hankkiman rahoituksen ja luotonannon väliseen korkomarginaaliin pankkien perimä luottomarginaali. Marginaalin suuruuteen vaikuttavat mm. pankkisektorin kilpailutilanne, yleinen taloudellinen tilanne, luotonottajien takaisinmaksukyky ja vakuudet. Korkomarginaalit supistuivat vuoden 2003 alkupuolella ja ovat nyt ennätysmäisen kapeat. Nykyisessä tilanteessa talletuskorot ovat hyvin alhaiset, minkä vuoksi ne ovat jäykkiä korkojen laskun suhteen. Korkotason aleneminen vaikuttaisi sen vuoksi lähinnä luottokorkoihin, mikä entisestään rasittaisi pankkien rahoituskatteita.

Lisätietoja antaa
pankkitarkastaja Peter Palmroos, puhelin (09) 183 5333.

6.4.2004

MITÄ OVAT LUOTTORISKI, RAHOITUSRISKI JA KORKORISKI?

LUOTTORISKI

Luottoriski on keskeisin luottolaitostoimintaan liittyvistä riskeistä. Se toteutuu, jos luottolaitoksen sopimusosapuoli ei pysty vastamaan velvoitteistaan. Luottoriskiä voidaan hallita mm. hajauttamalla luottosalkku eri toimialoille ja välttämällä liian suuria yksittäisiä luottokeskittymiä. Toteutunut luottoriski ilmenee järjestämättöminä saamisina, jotka voivat muuttua luottotappioiksi.

Järjestämättömällä saamisella tarkoitetaan luottoa, jonka pääoma ja/tai korko on ollut kolme kuukautta maksamatta. Järjestämättömien saamisten suhteellinen määrä kuvaa luottosalkun laatua.

Järjestämätön saaminen ei muutu sellaisenaan suoraan luottotappioksi, sillä lopullisen luottotappion suuruuteen vaikuttavat vakuuksien arvo ja esimerkiksi konkurssiin ajautuneen yrityksen muiden velkojen määrä ja etuoikeusasema. Yritys voi myös tervehtyä ja sen luotto poistua järjestämättömistä saamisista. Järjestämättömiä saamisista niiden kehitystä käytetään kuitenkin tulevien luottotappioiden määrän arvioinnissa.

RAHOITUSRISKI

Yleisesti pankkien taseessa antolainauksen maturiteetti on pitempi kuin ottolainauksen (ns. maturiteettiepätasapaino). Pankkien rahoitusriskiseurannan avulla selvitetään tätä yksittäisten pankkien velkojen ja saatavien epätasapainoa. Eri ajankohtien epätasapainot syntyvät sisään tulevien ja ulos menevien kassavirtojen erotuksesta, ja ne kuvaavat eri ajankohtien likviditeettitilannetta.

Kassavirtoihin sisältyy myös johdannaisten ja muiden taseen ulkopuolisten erien vaikutus. Tämä maturiteettiepätasapainosta syntyvä erotus (likviditeettitilanne) osoittaa sen määrän, joka on joko sijoitettava (rahoitusyli jäämä) tai rahoitettava (rahoitusali jäämä) saamisten ja velkojen erääntyessä. Rahoitusriskin muita osatekijöitä ovat lyhyen maksuvalmiuden hallinta ja rahoituslähteiden keskittyneisyys.

KORKORISKI

Korkoriskiseurannalla pyritään mittaamaan, miten herkkä tulos on korkojen muutoksille. Korkoriskin arvioinnissa on käytössä lukuisia menetelmiä ja jokaisella pankilla on oma lähestymistapansa. Rahoitustarkastus arvio kaikkien pankkien korkoriskiä samalla kaavalla ja pystyy siten tunnistamaan ne pankit, jotka ottavat suurta korkoriskiä suhteessa omaan riskinkantokykyynsä tai suhteessa muihin pankkeihin.

Korkoriskin osa-alueita ovat saamisten ja velkojen maturiteettiepätasapainoista syntyvä tulariski sekä joukkovelkakirjojen markkina-arvojen muutoksista syntyvä investointiriski.

Tulariski eli koko taseen korkoriski

Yleisesti pankkien taseessa antolainauksen maturiteetti tai koronmääräytymisperiodi poikkeaa ottolainauksen maturiteetista (ns. maturiteettiepätasapaino). Tämän perusteella korkojen muutokset tuottavat pankeille tappiota tai voittoa (ns. tulariski). Maturiteettiepätasapainoihin vaikuttavat myös talletusten maturiteettioletus ja korkojohdannaisien käyttö.

Rahoitustarkastus arvioi tappioita tai voittoja perusolettamuksella, että lyhyet korot nousevat 0,5 prosenttiyksikköä (ns. peruslaskelma). Jos muutos on 0,5 prosenttiyksikköä suurempi, sen vaikutus on tällöin peruslaskelman kerrannainen.

Joukkovelkakirjojen investointiriski

Investointiriskillä tarkoitetaan sitä, miten korkojen muutos vaikuttaa joukkovelkakirjojen markkina-arvoihin. Joukkovelkakirjojen arvot laskevat, kun korot nousevat, ja nousevat, kun korot laskevat. Tätä korkojen muutoksesta aiheutuvaa joustoa mitataan laskennallisen duraatiosuureen avulla. Duraation arvo on lähellä maturiteettia, ja nollakuponkisen joukkovelkakirjan maturiteetti on sama kuin duraatio. Jos tällaisen joukkovelkakirjan maturiteetti on kaksi vuotta, tarkoittaa se sitä, että yhden prosenttiyksikön nousu koroissa aiheuttaa kahden prosentin laskun jouk-

6.4.2004

kovelkakirjan markkina-arvossa. Pankit raportoivat Rahoitustarkastukselle joukkovelkakirjojen ja niitä suojaavien korkojohdannaisten arvonmuutokset erikseen kaupankäyntisalkun ja muun taseen osalta.